Martí

ATAOL BEHRAMOG

MARTÍ

Kübalı şair Jose Marti 1853 yılında Havana'da doğdu. Küba bağımsızlık mücadelesinin simgesi ve Latin Amerika kurtuluş hareketlerinin esin kaynağı sayılır. 16 yaşında La patria libre gazetesini kurdu. İspanya'ya sürgüne gönderildi. 1874'de Zaragoza Üniversitesi'nden hukuk ve edebiyat diplomaları aldı. Fransa, Meksika ve Guatemala'da yazarlık çalışmalarını sürdürürken, bir yandan öğretmenlik yaptı. 1913 yılında yayımlanan Versos libres adlı şiir kitabıyla ünlendi. Özgürlük temasının egemen olduğu bu yapıtında yer alan şiirler yalın bir üslupla yazılmıştır. Denemeleri İspanyol-Amerikan düzyazısının başyapıtları arasında sayılır. Jose Marti 1895 yılında Dos Rios düzlüklerinde yapılan bir çarpışmada öldü.

MARTI

Kavram Yayınları
74
Kavram Yeryüzü Şairleri 17
Birinci Basım: Eylül 1995

Dizi editörü: Erdal Alova
Tasarım: Sadık Karamustafa
Yayım hakları Kavram'dadır.
Yayınevinin yazılı izni olmadan, şiir ve yazılardan
hiçbir biçimde alıntı yapılamaz, seçkilerde kullanılamaz.
ISBN 975 366 068 5
Genel Dağıtım: DADA
tel: (0212) 249 51 10/11, fax: 251 44 49
Dizgi: Kavram, Baskı ve cilt: Numune
Billurcu Sok. 3/3 Beyoğlu, İstanbul
tel: (0 212) 244 02 85, fax: 245 25 22

JOSÉ MARTI

Bütün Şiirlerinden Seçmeler

ATAOL BEHRAMOĞLU

KAV
RAM

İÇİNDEKİLER

Savaşçı ve Şair *Ataol Behramoğlu* **9**

ABDALA'dan (1869) **19**

ISMAELILLO'dan (1882)
Küçük Prens **30**
Uyanık Düş **33**
Güzel Kokulu Eller **34**
Benim Şövalyem **35**
Alacalı Tüy Sorguçlar **36**
Ruhumun Oğlu **37**
Omuzumda **39**
Benim Sâkim **40**

ÖZGÜR ŞİİRLER'den (1882-85)
Akademik **45**
Devsel Kadeh **46**
Güzellik Susuzluğu **47**
Büyük Kentin Sevgisi **49**
Göklerde Eriyip Gitmek İsterdim **51**
"*Nasıl Doğuyorsa Çölde Palmiyeler*" **52**
"*Tumturaklı ve Süslü Şiire Karşı*" **54**
İki Yurt **56**
Kanatlı Kupa **57**
Ruhumun Ağacı **58**
Şiir **59**
"*Şiir Kutsaldır..*" **60**

BASİT ŞİİRLER'den (1891)
I-XLVI **64-68**

SÜRGÜN ÇİÇEKLERİ'nden (1933)
Acılı Pazar **95**
Selamlarım Şiiri **96**
Toprak Çatırdıyor **98**

KİTAPLARA GİRMEMİŞ ŞİİRLER'den
10 Ekim **102**
İki Prens **103**
Melitina Aspeytina'ya **105**

KISA YAŞAMÖYKÜSÜ **107**
ŞİİR ADLARI DİZİNİ **109**
İLK DİZE DİZİNİ **111**
KISA BİBLİYOGRAFYA **113**

SAVAŞÇI VE ŞAİR

"Abdala", *Siyasal Tutukluluk Ve Sürgün*

José Marti XIX. yüzyıl Latin Amerikası'nda sömürgeciliğe karşı savaşın öncülerinden ve dünyanın ilk antiemperyalist savaşçılarındandır. Adı, Bolivar, San Martin, Hidalgo gibi, Latin Amerika ulusal kurtuluş savaşı önderlerinin yanındadır. 1895 yılında savaş alanında öldürüldüğünde, İspanyol sömürgecilerine karşı Küba'nın kurtuluş savaşını yönetmekteydi. José Marti'nin yaşamı; şair, kuramcı ve düşünür olarak yapıtı, ülkesi Küba'nın ve tüm Latin Amerika'nın devrim ve kültür tarihinde, temel, yaratkan ve yön veren bir kaynaktır.

José Marti, 28 Ocak 1853'de Havana'nın yoksul bir semtinde doğdu. Babası bir topçu çavuşuydu. 1868 yılında Doğu Küba'da İspanyol sömürgeciliğine karşı başlayan ve on yıl sürecek olan ayaklanma patladığında Marti öğrenciydi. 1869 yılında, okul dergisinde "Abdala" adlı manzum dramı yayımlandı. Çocuk denecek yaşta yazdığı bu ilk önemli yapıtında genç yazar Küba edebiyatında yarım yüzyıldır en seçkin yazarların savunduğu özgürlükçü, yurtseverce düşüncelerden esinlenmişti.

"Abdala" devrimci sertliği ve patetik duyarlığıyla tipik bir Marti ürünüdür. Marti aynı yıl, İspanyol sömürgeciliğine karşı davranış ve eylemlerinden ötürü tutuklanıp altı yıl kürek cezasına mahkûm edildiğinde on yedi yaşındaydı.

1871 yılında cezası sürgüne çevrildi ve genç Marti sömürgeci başkente, Madrit'e gönderildi. Aynı yıl orada *Küba'da Siyasal*

Zindanlar adıyla yayımladığı broşür, gerçekten de çok seçkin bir yazarlık yeteneğinin ve devrimci bir tutkunun tanıtıdır. 12 yaşında bir siyasi tutuklunun, Lino Figeredo'nun yaşamı çevresinde Küba'da siyasal tutukluların yaşadığı korkunç koşulların anlatıldığı bu broşürü anlatım gücünün etkililiğini, ve yazarın genç yaşını da göz önünde tutarak Dostoyevski'nin *Ölü Bir Evden Anılar*'ıyla karşılaştırmak yanıltıcı olmaz.

Genç Marti, İspanya'da, sömürgeci yönetimi yerinde tanıdı. Bu sırada Küba'da ayaklanma ve sömürgeci baskı sürmekteydi. İspanya dönemi, Marti'nin bir devrim savaşçısı olarak kişiliğinin belirmesinde, görüşlerinin kesinleşmesinde büyük önem taşır. Burada, Madrit ve Saragosa üniversitelerinde hukuk, felsefe ve filoloji öğrenimi gördü. İlk siyasal makalelerini bu dönemde yazdı.

Latin Amerika'ya Dönüş Ve Meksika Yılları

Jose Marti 1874 yılında İspanya'dan ayrılarak Latin Amerika'ya döndü. Başta Meksika olmak üzere, bir çok Latin Amerika ülkesinde dolaştı. Sömürgeci zulmüne ve halk yığınlarının yoksulluğuna bu kez Latin Amerika çapında tanık oldu. Yaşamının bu döneminde Marti, özellikle Meksika basınında, siyasa ve edebiyat konularında bir çok makaleler yayımladı. Tiyatroya ilgi duydu. Birkaç oyun ve pek çok tiyatro eleştirisi yazdı. Küba'da sömürgeciliğe karşı savaş, Kübalı toprak sahiplerinin İspanya monarşisiyle anlaşmasıyla, 1878 barışıyla sona erdi. On Yıl Savaşı diye adlandırılacak olan bu uzun ayaklanma ve savaş dönemi, Küba ulusal kurtuluş tarihinde büyük bir önem taşır. José Marti aynı yıl çıkan aftan yararlanarak Küba'ya döndü.

Yurdunda çok az kalabildi Marti. Küba'nın kurtuluşu için New York'da kurulan bir komitenin temsilcisi olarak ve bir yeraltı örgütü oluşturduğu suçlamasıyla aynı yıl yeniden tutuklandı ve yeniden İspanya'ya sürüldü, 1878 yılı, Küba siyasal yaşamında önemli bir tarihtir. Gerek toprak oligarşisi, zengin din adamları ve yüksek bürokratlardan oluşan egemen sınıflar; gerekse köylülüğü ve güçsüz burjuvaziyi temsil eden liberal görüş, bu dö-

nemde siyasal partiler olarak ortaya çıktılar. Gerici parti, açıkça monarşiye ve sömürgen devlete bağlılık yanlısıydı. Liberal parti, ılımlı bir reformculuğu savunmaktaydı. Devrimci bir partiyse yoktu henüz.

Ismaelillo

José Marti 1880 yılında, İspanya'dan Kuzey Amerika'ya geçmeyi başardı. Güney'de ve Kuzey'de bir çeşit göçmen hayatı sürdürdü. Yaşamının geri kalan kısmını tümüyle yurt dışında geçirecektir. 1882'de karısının, oğlunu da alarak Küba'ya dönüşü Marti için büyük bir sarsıntı oldu. Aynı yıl New York'da yayımladığı ilk şiir kitabı *İsmaelillo'* da bu acının titreşimleri yansıdı. *İsmaelillo'* nun yayımlanışı Küba ve Latin Amerika edebiyatında büyük önem taşıyan bir olgudur. Oğluna karşı duyduğu sevgi ve ayrı oluşun üzüntüleri, şiirlerin başlıca konusudur. Somut, nesnel imgeler; keskin, şiddetli renkler ve çok güçlü bir trajedi duygusuyla örülmüş bu kısa dizeli, türkü tadındaki şiirlerin bir özelliği de Marti'nin halk şiiri geleneğinden yararlanışı, kurgusallığı ve söylevci bir tonu geriye iterek, ezgi ve esnekliği ön plana çıkarmış oluşudur. Bu özellikleriyle José Marti, Küba edebiyatında romantizmin kurucusu olan José Maria Heredia'nın ve daha yakın ustası Rafael Mendive'nin açtığı çığırda ilerlemektedir. Fakat çok kişisel duyguları olağanüstü bir içtenlikle şiirleştirebilme ve onlara evrensel bir boyut katabilme yeteneği Marti'yi ilk kitabıyla da yeni bir dünya kavrayışının habercisi yapmaktadır: "Oğlumun oğluyum ben/Onunla yeniden başlıyorum."

Whitman'la Tanışıklık, Özgür Şiirler

Marti'nin yaşamında gerçekten inanılmaz yoğunlukta ve çok yönlü bir çalışma döneminin başlangıcıdır bu. 27 cilt tutan toplu yapıtlarının büyük bir bölümü, Marti'nin kurtuluş savaşını başlatmak üzere Küba'ya döndüğü ve savaş alanında vurularak öldüğü 1895 yılına kadar sürecek olan bu 15 yıllık dönemde yazılmışır. José Marti Kuzey Amerika'da, Latin Amerika

halklarının "evrensel muhabiri" gibi yaşamaktadır. Şiirine büyük etkisi olan Walt Whitman'la tanışıklığı bu döneme rastlar. Daha kendi ülkesi Amerika'da tanınmayan Whitman'ı o dönemde Latin Amerika'da tanıtan makaleler yazar. Emerson, Longfellow, M. Twain gibi ünlü Amerikan şair ve yazarlarıyla tanışıklığı ve onları Latin Amerika'da tanıtan yazılar yazışı da yine bu yıllara rastlar. Edebiyat ve sanat eleştirmeni olarak, özellikle çağdaş edebiyat üstüne Marti bu dönemde pek çok ürün vermiştir. 1880'lerde *Versos Libres* (Özgür Şiirler) başlığı altında topladığı şiirleri, ancak 1913'te kitap olarak basılmıştır. Marti'nin bu dönem şiirleriyle gerçekçiliğe yaklaştığı, makale ve şiirlerinin konularının kaynaştığı görülmüktedir. Toplumsal eleştiri ve tiranlığa karşı ögeler daha belirgindir bu şiirlerde ("Tiranların Şöleni", "Boyunduruk ve Yıldız" v.b.) Öte yandan onun bu şiirlerini "Marti'nin en kişisel şiirleri" olarak niteleyen Juan Marinello, José Marti üzerine yazısında, *Özgür Şiirler*'i, "Marti şiirinin volkanik alanı" diye tanımlamaktadır. İçtenlik ve gergin bir ruh durumu vardır bu şiirlerde. Kişisel acılar, aşk ve özgürlük tutkusu bir bütündür. Hiçbir duygusunu gizlemez Marti. Yine Marinello'nun sözleriyle "geleceğe yürüyen bir şiir"dir bu. "Yalnız ve çağının tanığı bir ruhun çağırışı", "derin, isyancı, fakat zaferli bir acı", "duygulu bir savaşçının türküsü, her an zayıflayan bir adamın yaralarını gösterişidir."

Yaşamı somut gerçekliği içinde, çelişkileriyle yansıtan "özgür şiirler"iyle Marti, şiir anlayışının kuramını da oluşturmaktadır: "Hiçbir şiirim yapay olarak, zorlanarak, önceden tasarlanarak yazılmadı; onlar gözden fışkıran yaşlara, yaradan fışkıran kan fıskiyesine benzerler. Söylevci, gösterişsel, tumturaklı şiire, "akademisyenler"in "resmi kalıplar"ına karşı, "doğal güzelliği", "yaşamın bilge içgüdüsü"nü, "taze ot ve çayır çiçeği kokan" bir şiiri savunmaktadır:

> Gel şöyle atım; kolan vurayım sana
> İstemiyorlar bilge içgüdüsüne uyup yaşamın
> Koşasın doğal çalımınla savaş alanında.
>
> ("Akademik")

Marti bu yıllarda bir de otobiyografik roman yayımlamıştır; *Mahvolan Dostluk* (1895). Aynı yıllarda çıkarmaya başladığı çocuk dergisi *Altın Çağ*'da yayımlanan "Kara Bebek" "Üç Kahraman" gibi hikayeleri, çocukları, ırkçılığa ve sömürgeciliğe karşı bilinçlendirme çabasının ürünleridir.

Kuzey Amerika Tekellerine ve Irkçılığa Karşı Siyasal ve Kültürel Savaşım

XIX. yüzyıl sonları, Kuzey Amerika tekellerinin Latin Amerika ve dünya pazarını ele geçirmek için mücadeleye girişme başlangıcıdır. 1890 yılına doğru Küba şeker üretiminin hemen hemen tümü Kuzey Amerika tekellerinin denetimi altına girmiş durumdaydı. 1889 yılında, tüm Amerika kıtasında ortak gümrük tarifesi uygulamak amacıyla Washington'da bir konferans düzenlendi. José Marti, bunun Latin Amerika için tehlikesini ilk görenlerdendi. Konferans ertesi yayımlanan bir makalesinde şunları yazıyordu: "Ekonomik birlik mutlak siyasal birliği getirecektir. Alıcı ülke emredecek, satıcı ülke emirleri yerine getirecektir." Kuzey Amerika emperyalizminin Latin Amerika halkları için ölümcül tehlikesine ve ortak mücadele zorunluluğuna değindiği bir başka makalesinde şunları söylüyordu: "Birbirini tanımayan halklarımız artık tanışmalılar; çünkü omuz omuza dövüşmeleri gerekecek." Marti, kültür ve siyasa konularındaki makalelerinde de büyük bir dil anlatım ustası, İspanyol dilinin üslupçusu, yenileştiricisidir. Marinello'nun tanımıyla "lirizmsiz söylenmiş tek bir sözü yoktur" Öte yandan şaşılacak bir kavrayış gücüyle, peygamberce bir ileri görüşlülükle çağının en zorlu sorunlarını yansıtabilmiştir. Kuzey Amerika emperyalizminin tehlikesi konusunda söyledikleri, yaşadığımız bütün bir yüzyıl boyunca doğrulanmış ve doğrulanmaktadır: "İşte bütün kıtada egemenliği elde etmek isteyen yırtıcı canavar, düşünü gerçekleştirmeye başlıyor. Avrupa'yla yarışma ve dünyada başlıca güç olma arzusu yönetiyor onu. Sanayisinin sürüm bulmayan ve gelişen ürünleri için tek bir zorlayıcı pazarın kurulmasını, gelecekteki egemenliğinin güvencesi olarak görüyor. Bir an önce gemlemek gerek bu canavarı. Gerçeği cesaretle söyleyerek ve ortak düşmana karşı bir an önce örgütlenerek..."

José Marti'nin bu dönemde yazdığı makalelerinde işlediği en önemli konulardan biri de ırk sorunudur. Halkı sömürgeciliğe karşı birleştirmede, emperyalistlerin bölücülüklerini önlemede bu sorunun doğru bir çözümlenmesine büyük önem verdiği görülmektedir: "Irk yoktur. Sadece, iklim ve tarihsel koşullara bağlı olarak âdetleri ve dış görünüşleri farklılaşan; fakat insansal içyüzleri, insanları benzer kılan içbirlikleri değişmeyen çeşitli insan görünüşleri vardır." Bir başka makalesinde aynı görüşleri şöyle belirtiyor: "Irksal düşmanlık söz konusu olamaz. Çünkü ırk yoktur. Vücutlarının yapıları ve derilerinin renkleri farklı olan insanların ruhları aynıdır. Irksal düşmanlığı ve nefreti uyandıran ve yayanlar insanlığa karşı bir cürüm işliyorlar..." Siyasal konuların yanı sıra, kültür ve eğitim sorunlarına da aydınlık getirmektedir makaleleriyle. Marti, edebiyatın "onu yaratan halkın karakterini yansıtması gerektiği" kanısındadır. Bir yerde "halkın kolektif bilinci" deyimini kullanıyor. Yazarın "insanda var olan en iyi şeylere inanması" gerektiği kanısındadır. Eğitimin konusunu incelediği bir makalesindeyse şu ilginç görüşlere yer veriyor: "Çürük ve sallantılı çağdaş eğitim sistemini tümden değiştirmek gerekir. İlk eğitim, temelde pratik olmadıkça halklar için gerçek ilerleme, insanlar için mutluluk olamaz. Çocuğa onu besleyen yeryüzünün güçlerini kullanmayı öğretmek gerekir."

Doğallık, Basit Şiirler, Sürgün Çiçekleri, *Gerçeklik ve Düşsellik*

José Marti 1891'de *Versos Sencillos'* u (Basit Şiirler) yayımladı. Kitabın önsözünde şunları yazıyor: "Yalınlığı seviyor ve içten bir duygunun açık, basit bir biçimde dize getirilmesi gerektiğine inanıyorum". Kitabını çıkardığı yıllarda "Küba Devrimci Partisi" kurma hazırlığında olan José Marti, şiiri şu sözleriyle tanımlayabilmektedir: "Şiirin yasal anası duygudur. Duygusuz insan bir dize mimarı ya da görüntücü olabilir, ama şair olamaz. Siyasa ya da sosyolojiyi dizeleştiren değil; yüreğin fışkırttığı ışıkları ve kokuları bir savaş tamburu gibi korkusuzca çalan, evreni zafer inancına çağıran kişidir şair." Marti'nin bu görüşlerinden yola çıkarak onun şiir evrenini aydınlatmayı deneyen Juan Marinello, şunları ekliyor: "Jose Marti'nin şiir politikasının iki kutbu, gerçek-

lik ve düşselliktir. Onda gerçeklik, kendini aşma tutkusu taşır. Düş ise, yaşamdan kopuk bir şey değildir. İnsansal olan, insanda acı ve çoşku uyandıran her şey şiir olabilir. Fakat otantik, bilge, kendine güvenli ve yeni bir bildiri olarak." *Basit Şiirler* bir çeşit şiirsel günce niteliğindedir. Marti'nin burada yalın ve içten bir biçimle, büyük insan duygularını anlattığı söylenebilir. Bunların tümü türküleşmiş, İspanyolca konuşan halkların yaşamlarıyla bütünleşmiş, "onların malı olmuş" şiirlerdir:

Ben alçakgönüllü bir kimseyim
palmiyelerin yetiştiği ülkeden
istemem ölüp gideyim
şiirlerimi söyleyemeden

José Marti'nin gerek *Özgür Şiirler,* gerek *Basit Şiirler,* gerekse Küba'dan uzakta olmanın kederini, yurt özlemini erişilmez bir içtenlikle söylediği *Sürgün Çiçekleri* başlığı altında toplanan şiirleri için Juan Marinello, şu genel yargılara varıyor:

"Şair bize dünyanın bütün rüzgârlarınca berelenmiş acılı ve titreşimli yüreğini açıyor bu kitaplarla... Onların saldırgan yüzleri ve kargış korosu, aynı anda öfke ve mutluluk, tatlı ve korkunç olan, dürüstlük ve ihanet, renk ve müzik, özveri ve tensel tutku, anayurt ve gece tarafından belirlenmiştir. Böylece evrensel bir gerçeklik olmaktadır şiir... Şiir burada her an tetikte büyük bir yaşamın durup dinlenmek bilmeyen bir bilincin, alışılmamış bir görevin (herkese ruhunun tarihini göstermek gibi bir özgürlük jestinin) kanlı tanıklığıdır..."

Küba Devrim Partisi'nin Kuruluşu, Küba'ya Dönüş
Ve Savaş Alanında Ölüm

José Marti 1891'de New York'da düzenlenen mitingde Küba halkını yeni bir ulusal kurtuluş savaşına çağırdı. 1892 yılında *Patria* (Vatan) gazetesini çıkarmaya başladı. Aynı yıl kurulan Küba Devrimci Partisi'ne José Marti başkan, general Maximo Gomez askeri komutan seçildiler. 1895 yılında, partinin mani-

festosu ve ulusal kurtuluş savaşına çağrı niteliği taşıyan *Monte Kristo Bildirisi* Marti ve Gomez'in imzalarıyla yayımlandı. Bildiride "Küba'nın bağımsız ve emeğin genel hakkını ilan eden bir ülke olması için... emekçilerin cumhuriyetini kurmak için... zenci, beyaz, melez, tüm Kübalılar... zafer ya da ölüm kararlılığı içinde... demokrasi sancağı altında savaşa" çağrılıyorlar; ülkeyi bu kez Kuzey Amerika'ya bağlama çabasındaki ilhakçılar kınanarak "savaş Küba'yı İspanyadan kurtarıp bir başka efendiye verme denemesi değildir" deniyordu.

José Marti ve general Maximo Gomez Nisan 1895'te Küba'ya gizlice girerek, general Antonio Maceo'nun bir süredir başlattığı savaşta yerlerini aldılar. José Marti Mayıs 1895'te savaş alanında vurularak öldü. Marti ve arkadaşlarının başlattığı ulusal kurtuluş savaşı büyük bir halk savaşı olarak genişledi. 1898'de İspanya ve Kuzey Amerika arasında savaş patlak verdi ve Kuzey Amerika Küba'ya girdi. José Marti'nin ülkesi, şairin yüce ülkülerinin gerçekleşmesi için yarım yüzyıldan çok beklemek zorunda kalacaktı 1959 devrimine kadar. Fidel Castro ve arkadaşlarının önderliğinde Küba halkının gerçekleştirdiği devrim, hiç kuşkusuz, José Marti'nin ülkülerinin ve eyleminin bir başka aşamada gerçekleşmesidir.

Kozmik Bir Beyin, Yoğun Bir İnsan Evreni

José Marti, ölümüne gitmekte olduğunun bilinciyle Küba'sına dönerken, New York'daki bürosunda, sonradan topluca yayımlandıklarında yirmi yedi büyük cilt tutacak olan (şiir, roman, mektup, makale, oyun vb. türlerinde) ürünlerini bırakmıştı. José Marti'nin çağdaşı (1895 yılında New York'da çok kısa bir süre için karşılaştıkları) başka büyük bir şair, Latin Amerika şiirinde modernismo'nun kurucusu, Nikaragualı Rubén Dario, şu sözlerle tanımladı çağdaşı Marti'yi: "Kozmik bir beyin, geniş bir ruh, yoğun bir insan evreni, eylemi ve rüyayı, ülküyü ve yaşamı, destansal bir ölümü birleştiren ve Amerika'sında ölümsüzlüğü güvenceleyen bir evren..."

XX. yüzyıl İspanyol dili şiirinin büyük, insancıl evrenini; yalın türkü tadını ve aynı zamanda görüntü zenginliğini kavramada, Marti şiirini tanımanın tartışılmaz önemi var. José Marti, yaşamını ülkesinin bağımsızlığına adamış bir antiemperyalist savaşçı, sanatsal yaratmada ve var olmada halksal kaynağa varmanın zorunluluğunu tanıtlamış bir sanatçı; "insansal olan, insanda acı ve çoşku uyandıran her şeyi" şiirleştirebilmiş mekanik kafaya karşı "doğal güzelliği", "yaşamın bilge içgüdüsünü" savunmuş, "eylemi ve rüyayı, ülküyü ve yaşamı" birleştirebilmiş bir şairdir.

Ataol Behramoğlu

ABDALA'DAN (1869)

IV. SAHNE

Espirta girer. Öncekiler ve Espirta.

Espirta
Nereye gidiyorsun? Bekle!

Abdala
Ah, anacığım
Bekleyemem.

Espirta
Abdala, dur!

Abdala
Durmak mı? Yoksa görmüyor musun
Savaşçıların beni sabırsızlıkla beklediğini?
Ah, anacığım, bilmiyor musun
Nubiya'nın özgürlüğü için savaşmak gerektiğini?
Habersiz misin barbarın tehdidinden?
Görmüyor musun savaşa hazır birlikleri?
Görmüyor musun nasıl parlıyor mızraklarımız?
Ah, anneciğim, nasıl durabilirim!
Yurdumun kurtuluşu için savaşmaya gidiyorum ben!

Espirta
Ama ben, anneyim!

Abdala
Ben de bir Nubiyalı! Halkımız
Özgürlüğünün yazgısını bana emanet etti.
Yabancılar ayak bastı toprağımıza,
Halkımızı köleleştirdi,

IV. SAHNE

Espirta girer. Öncekiler ve Espirta.

Espirta
Nereye gidiyorsun? Bekle!

Abdala
Ah, anacığım
Bekleyemem.

Espirta
Abdala, dur!

Abdala
Durmak mı? Yoksa görmüyor musun
Savaşçıların beni sabırsızlıkla beklediğini?
Ah, anacığım, bilmiyor musun
Nubiya'nın özgürlüğü için savaşmak gerektiğini?
Habersiz misin barbarın tehdidinden?
Görmüyor musun savaşa hazır birlikleri?
Görmüyor musun nasıl parlıyor mızraklarımız?
Ah, anneciğim, nasıl durabilirim!
Yurdumun kurtuluşu için savaşmaya gidiyorum ben!

Espirta
Ama ben, anneyim!

Abdala
Ben de bir Nubiyalı! Halkımız
Özgürlüğünün yazgısını bana emanet etti.
Yabancılar ayak bastı toprağımıza,
Halkımızı köleleştirdi,

Mızraklarıyla tehdit ediyorlar bizi.
Onurumuz ve tanrı bize ölmeyi emrediyor
Vatan için, zalim barbarın
Tutsağı olmamak için.

Espirta
Onurun ölmeyi emrediyorsa sana
Annen de burada kalmanı emrediyor!

Abdala
Sadece yıldırım durdurabilirdi
Abdala'nın kararlılığını, ateşini ve yiğitliğini!
İleri, ey özgürlük savaşçıları
Az sonra en önde göreceksiniz sadık önerinizi.
Savaşçılar çıkarlar

V. SAHNE

Espirta ve Abdala

Abdala
Bağışla beni anneciğim
Seni bırakıp savaşa gideceğim için.
Ah, gözlerimden akan bu yaşlar
Kanıtıdır korkunç tasamın
Ve yüreğimi sarsan kasırganın.
(Espirta ağlar)

Ağlama anneciğim! Kendi gözyaşlarım
Çektiğim acıyı anlatmaya yeter.
Hiçbir şey, ne ölenlerin iniltileri
Ne mızrakların ve kılıçların şakırtısı
Dumanlandıramaz kederli gözlerimi

Ve korku salamaz yüreğime.
İster cesedimi getirsinler eve
İster bilinmeyen bir asker gibi düşeyim
Hepsi bir, ah! eğer bilseydi Abdala
Kurnaz ve korkunç düşmanın pençesinden
Kanının Nubiya'yı kurtaracağını
Ah anneciğim, bir anda
Kendi eliyle akıtırdı kendi kanını.
Ben sadece senin için kaygı duyacağım ve gizleyeceğim
Gözyaşlarımı anayurt savaşçılarından.
Fakat bak, akıyor onlar derecikler gibi
Ve yuvarlanıyorlar yanaklarımdan!

Espirta

Bir karış toprak için mi bütün bunlar?
Seni o toprak mı korudu çocukluğunda,
Rahminde o toprak mı taşıdı yoksa?
Yoksa gücünü ve gözüpekliğini
O toprağa mı borçlusun?
Söyle, annen mi büyütüp yetiştirdi seni
Yoksa Nubiya mı?

Abdala

Vatan sevgisi
Bir toprak parçasına duyulan bağlılık değildir,
Ya da topuklarımızla ezdiğimiz çayır çimene.
O, zalime, ülkeyi boyunduruk altına almak isteyene
Duyduğumuz ölümsüz öfkedir.
O öfke, uyandırır yürekte
Bütün bir anılar dünyasını, ve o dünya
Hayata çağırır bizi yeniden.
Kederle zehirlenen kanımız
Ruhu dumanlandırdığında
Yatıştırır acıları, avutur bizi o sevgi
Koruyarak anıları tatlılıkla.

Espirta
O sevgi daha mı güçlü
Bana olan sevginden?

Abdala
Sanıyor musun sen
Dünyada vatandan daha yüce bir şey olduğunu?

Espirta
Varsın yüce olsun vatan, zorunlu musun
Beni onun için bırakıp gitmeye?
Zorunlu musun savaşa katılmaya
Ve unutmaya sana yaşam vereni
Vatan böyle buyuruyor diye?
Söyle, korkutmuyor mu seni
Savaş alanında dökülecek kan?

Abdala
Vatanına tutkuyla yardım etmek isteyeni
Ölüm ne korkutabilir, ne engelleyebilir.
O hor görür zalimin şiddetini
Ve göğüsler her tehdidi.
Ve eğer gökten koparıp almak gerekiyorsa zaferi
Göğe de yükselir korkusuzca!

Espirta
Demek terk ediyorsun beni?

Abdala
Seni terk etmiyorum! Savaşa gidiyorum!

Espirta
Gidiyor musun?.. Gidiyor musun? Sevgili oğlum!
(Dizüstü çöker)

Bak, zavallı anacığın
Önünde yere kapanıyor, ağlıyor
Gözyaşlarıyla yıkayarak oğlunun ayaklarını!
Oğlum, kal, gitme!

Abdala

Anne, kalk!

Espirta

Sevgi ve
Hayat adına yalvarıyorum
Gitme!

Abdala

Gitmemek, öyle mi? Tüm Nubiya
Çağırırken beni ve kapımızda
Tüm halk beklerken korkunç bir kaygı içinde?
Utançlı hakaretten kurtulmak özlemiyle!
Sadece yıldırım engel olabilirdi
Abdala'nın kararlılığına, ateşine, gözüpekliğine!

Espirta

Ya zavallı annen, yalvararak, ağlayarak
Yıkayarak gözyaşlarıyla oğlunun ayaklarını,
Gücüyle ana sevgisinin
Seni durdurup koruyamayacak mı?

Abdala

Of, ne kadar çok acı
Yürekte ne çok keder!
Burada annen ağlıyor, orada
Tüm Nubiya seni bekler...

Hem oğulum, hem Nubiyalı, ama yer yok duraksamaya!
Elveda!
Gidiyorum, vatanım için savaşmaya!
(Çıkar)

ISMAELILLO'DAN (1882)

Oğlum,

Yüreğimin her şey için duyduğu kaygılarda, benim sığınağımsın sen.

İnsanlığın en güzel geleceğine, erdemin ve senin yararına gelecek olan bir yaşama inanıyorum.

Eğer biri çıkıp da sana bu sayfaların bir takım başka sayfalara benzediğini söyleyecek olursa, de ki, sana olan sevgim böyle bir küçüklüğe düşemeyeceğim kadar yüksektir. Seni ben bu sayfalarda kendi fırçamla, kendi gözlerimin gördüğü gibi betimledim. Gözlerimin önünde sen bayramlık giysilerinle duruyordun. Seni öyle göremez olduğumda, kalemim de artık yazmaz oldu. Bu şiirler yüreğimden bir sel gibi akıp geldiler.

Senin yüreğine kadar ulaşmalarını dilerim!

KÜÇÜK PRENS

Küçük prens için
Başladı bu şölen
Küçük prens için
Lepiska saçlı.
Omuzlarına dalga dalga
Dağılıyor bukleleri...
Ve koyu renk gözleri
İki yıldız gibi oynuyorlar,
Kâh sönüyor, kâh parlıyorlar –
Kâh pasparlak tutuşarak.
O, yastıktır benim için,
Hem mahmuz, hem taç...
Kurnaz bir canavarla
Çarpışırken titremez elim,
Fakat bu el
Balmumu kesilir onun elceğizinde.
O kaşlarını çatmaya görsün
Bir kaygıyla dolar içim,
Gözünden bir damla yaş düşmeye görsün
Dehşetten sapsarı kesilirim...
Arınmıştır kalbim
Onun kızgın kanıyla,
Ve çarpmaktadır
Sadece onun buyruğuyla...
Küçük prens için
Başladı bu şölen.

Gel bana şövalyem
Yakarışların patikasından!
Gir, efendim benim
Kederin barınağına!
Karşımda
Doğar doğmaz imgen,
Sanki bir yıldız
Opal parıltısıyla
Kederli barınağımı
Baştan başa yeniler:
Gölgeler geri çekilir
Işıkla delinerek,
Güneşin önünde bulutların
Ölümcül yara alması gibi!
Hazırım artık
Yeniden savaşmaya,
Küçük prens için
Onun büyük mutluluğu için!
O, yastıktır benim için
Hem mahmuz hem taç...
Kara bulutlar
Nasıl delinirse güneşle,
Ve nasıl gökkuşağıyla
Yer değiştirirse karanlık;
İşte öyle
Delinir prensin kılıcıyla
Benim barınağımın karanlığı,
Ve leylak renkli bir şafakla
Aydınlanır o anda...
Küçük prensim, ister misin
Döneyim yeniden yaşama?

Gel bana, şövalyem
Yakarışların patikasından!
Gir, efendim benim
Kederin sığınağına!
Senin için ölümü
En yüce bir ödül sayarım ben!
Küçük prens için
Başladı bu şölen.

UYANIK DÜŞ

Açık gözle düş görüyorum,
Gece ve gündüz düş görüyorum,
Kâh bir okyanus var karşımda
Sonsuz ve isyancı,
Kâh sonsuz kumlar.
Ve bir aslan, çöllerin hâkimi
Üstünde kumların.
Ve boynunda aslanın
Mutlulukla şakıyarak
Ruhumun hâkimi
Yüzüyor uykumda,
Ve çağırıyor beni,
Çağırıyor durmaksızın!

GÜZEL KOKULU ELLER

Bilirim zarif elleri
Ve güzel kokularını onların;
Bilirim nasıl
sarılırlar boyna,
Ve beden onlara doğru
Açılarak bir gül gibi
Bitkin düşer
O güzel kokuları solumaktan.
Ve kan çarpar şakaklarda,
Sanki al damarlarda
Bilinmez kuşlar
Kızıl kanatlarını çırpmaktadır;
O hafif ellerin dokunuşu
Alazlanmış tende
Yaşamın rüzgârlarıyla
Uçuşur kelebekler gibi,
Ve cansız bedeni
Yeniden diriltirler.
Fakat zarifliğini bu ellerin
Onların güzelliğini
Ben değişirim duraksamadan
Başka ellerle,
O minik ellerle,
Boynunda bir babanın
Büyülü bir gerdanlık gibi
Sımsıkı birleşen.
Eksik olsun zarif ellerin güzelliği
Ve güzel kokuları onların!

BENİM ŞÖVALYEM

Sabahları oğlum
Minicik oğulcuğum
Kocaman bir öpücükle
Uyandırırdı beni.
Sonra bir atlı gibi
Otururdu göğsüme
Dizgin yerine
Tutup saçlarımı.

O, sarhoş olurdu mutluluktan
Ben mutluluktan sarhoş olurdum.
Şövalye, beni
Mahmuzlardı bağırışlarla
Ah, o şirin mahmuzlar
İki tazecik ayaktı.
Ah, nasıl da gülerdi
Mutlu şövalyem benim!
Nasıl da öperdim ben
Tek bir öpücüğe sığan
O iki ayakçığı!

ALACALI TÜY SORGUÇLAR

Kadehte nasıl
Altın kabarcıklarla
Fıkırdarsa ruhu
Saydam şarabın;

Denizde nasıl
Beyaz bir sırt gibi eğmeçlenerek
Köpürür,
Sonra yatışırsa dalga;

Ovada nasıl
Hoplayıp zıplarsa taylar
Oynayarak ve ışıldayarak
Sabahları;
Kâh ansızın kişneyerek
Kâh dörtnala fırlayarak
Salarak gür yelelerini
Rüzgâra; –

İşte öyle
Fıkırdıyor bende de düşünceler,
Sokuluyorlar ayaklarına senin
Altın köpükler benzeri;
Ya da uysalca
Baş eğiyorlar oğlum
Önünde senin
Alacalı tüy sorguçlar gibi.

RUHUMUN OĞLU

Ey ruhumun oğlu!
Her yerde dalgalanıyorsun,
Gece fırtınalarının dalgalarını
Şafakla yatıştırıyorsun.
Fakat acı günlerin köpüğü
Bulanık ve ağır
Fırlatıyor seni yeniden
Gecelerimin diplerine...
Sen, ruhumun
Ardına kadar açık
En gizli yerlerine
Sevgiyle bekçilik ediyorsun;
Koruyorsun onu
Bütün saldırılara karşı.
Ne zaman
Bir an için gitmen gerekse
Sıkıntılar
Hızla yöneliyor içime.
Fakat sen
Karanlık eşikte
Açarak beyaz, geniş kanatlarını
Onu engelliyorsun.
Bir şafak aydınlığıyla
İyileştiriyorsun gecenin acılarını,
Karşılıyorsun beni
Sabahın dalgalarında.
Beni ağır uykumdan kaldıran
Şafağın parlaklığı değil
Senin ellerinin dokunuşudur
Yastığıma kadar ulaşan...

Varsın herkes
Senin burada olmadığını söylesin,
Desinler ki
Sen uzak bir ülkedesin;
Ah, nasıl da aptallar,
Haksızlar nasıl da!
Ruhun benimledir
Sen benimlesin;
Onlar içinse
Sadece bir gölgesin;
Onlar, bir gölgeye sahipler.
Uçup geliyor uzaktan
Çevik kanatlarında rüzgârın
Yakıcı parıltısıyla
Senin her bakışın.
Onunla ısınıyorum
Ve sevinçle donanarak
Topluyorum hasadını
Aydınlık bakışlarının.
Sen onları gecenin sessizliğinde
Yıldızlar gibi saçıyorsun,
Her yerde dalgalanıyorsun
Ey ruhumun oğlu!

OMUZUMDA

O, omuzumda oturuyor benim,
Kimseye görünmeden:
Yabancı göze görünmez
Onu yalnız ben görebilirim.
Şakaklarımı okşuyor tatlılıkla
Ve sıcaklığıyla ellerinin
Hafifletiyor ağırlığını
Dayanılmaz acıların: –
Istırapla mıhlandığımda,
Kederle çarmıhlandığımda,
Ve hayatın boyunduruğunda
Donduğunda kanım;
Ve bir ölüm öpücüğü gibi
Acı, deldiğinde kafatasımı,
Odur silen alnımdaki teri
Sevecen eliyle.
Ayaklarımı çelip de
Beni yolun ortasında
Deviren yorgunluk
Ansızın siliniverir!
Ve hazırım yeniden
En uzak yollara gitmeye;
İçimde bir sevinç
Dudaklarımda bir gülüşle;
Bu demektir ki
Oğlum öptü beni;
Omuzumda oturan,
Kimsenin görmediği.

BENİM SÂKİM

Şarap, arkadaş
Sunma bana:
Yok dünyada
Hiçbir mahzende
Öyle bir şarap
Dindirebilecek
Susuzluğumu benim.
Ve yok
Kadehler arasında
O kadeh
Dudaklarımla
İçine düşeyim.
Sâkim benim
Unutur muyum seni?
Başka bir şarap
İçmeyeceğim.

ÖZGÜR ŞİİRLER'DEN (VERSOS LIBRES, 1882-85)

ŞİİRLERİM

İşte şiirlerim... Nasılsalar öyle... Onları kimseden almadım. Ve imgelerim için uygun biçim bulamadıkça, onların özgürce süzülüp gitmelerine izin verdim. Ey dost, nasıl bir debdebeydi o, önümden yel gibi geçip giden, dönüşsüzce! Fakat şiir dürüst olmak zorundadır ve ben her zaman sonuna kadar dürüst olmak istedim. Ben de başkaları gibi didine çabalaya şiir yazabilirim, fakat istemiyorum bunu. Her insanın kendi çehresi, her şiirsel esinin kendi dili vardır. Benim hoşuma giden, karmaşık uyumlar, yontu şiirler; porselen gibi çınıldayan, kuş uçuşu gibi çevik, bir lav püskürmesi gibi alevli ve her şeyi yıkıp geçen şiirlerdir. Şiir parıldayan bir hançer gibi olmalıdır. Okurda, gök yolunda sefer eyleyen, hançerini güneşe saplayan ve hızla yukarılara yükselen bir savaşçı imgesi doğurmalıdır.

Şiirler, kalbimin parçacıklarıdır, onlar savaşçılarımdır benim. Hiçbir şiirim yapay olarak, zorlanarak önceden tasarlanarak yazılmadı; onlar gözden fışkıran yaşlara, yaradan fışkıran kan fıskiyesine benzerler.

Şiirlerimi yabancı bez parçalarını bir araya getirip dikerek oluşturmadım, onları kendimde yarattım. Onlar akademik mürekkeple değil, kanımla yazılmışlardır. Buraya koyduğum şeyleri ben kendi gözlerimle gördüm – evet, evet, gördüm, şaşırmayın –; ne kadar çok şey gördüm ve ne kadar çok görüntü de uçup gitti ve ben çizgilerini işleyemedim onların. İmgelerimin tuhaflığının, alışılmadıklığının, yığmalığının, taşkınlık ve sertliğinin kabahatlisi ben kendimim; fakat onları öyle doğurdum ve sonra yeniden yarattım kâğıt üzerinde. Yeniden yarattığım şeyin hakikiliğinin hesabını verebilirim. Ben parlak hayat tabloları gördüm, o tabloların parçalarını, ve onlarda kendi renklerimi buldum. Biliyorum, kullanışlı renkler değil bunlar, fakat ben karmaşık uyumları, döğ-

rudanlığı seviyorum, kimi kez kaba görünebilseler de.

Şiirlerim için söylenecek her şeyi önceden biliyorum ve ben kendim için hepsini yanıtladım onların. Ben kendime sadık olmak istedim ve hatta günahkâr da sayılacak olsam utanmayacağım günahlarımdan.

I

AKADEMİK

Gel şöyle atım; kolan vurayım sana
İstemiyorlar bilge içgüdüsüne uyup yaşamın
Koşasın doğal çalımınla savaş alanında.
Adımların koşu pistine uymalı
Kırbacın dilini öğrenmeliymişsin
Ve bir eğer vurulmalıymış görkemli sırtına.
Gel şöyle atım, yürek için gerçek olan
Ne varsa onlara yalan gelir
Ve toprağın yumuşak mantosunu yırtarak
Binlerce sedef damlalar halinde saçılan
Berrak bir kaynağın suyu gibi
Yakıcı, ve ruhun derinliklerinden fışkıran
Dizeler, onlara kalırsa söylenmemelidir.
Cüppeli ukalâların vâz'ettiği
Küçük, zararsız kalıplar önerir onlar
Ve özgür bir adam görmesinler kapısında tapınaklarının
"Hırsız var" diye koparırlar velveleyi.
Gel şöyle atım, taze ot ve çayır çiçeği kokan
Işık saçan toynaklarınla
Çiğne geç kolanları; ve züppelerin
Eski yapraklar, roma gülleriyle
Ve donuk ışıklı yunan mücevherleriyle
Bezenmiş şatafatlı gömleğini
Kuru, iyiliksever bir kütüğün üstüne fırlat ki
Güneş can versin yeniden ısıtıp da.
Ve dünyaya açılan aydınlık şafakta
Fırla yeni dünyaya doğru dörtnala.

A. Behramoğlu - Aysel Özakın

DEVSEL KADEH

Güneş doğuyor ve ben göğe bakıyorum,
Orada devsel bir kadeh, ve titriyorum,
– Hayır, bulanık bir korkudan değil, öfkeden!
Bu seher vaktinde, kucaklayışlarında evrenin
Henüz sabah mahmurluğunda
Yatıyor toprak tembelce.
Ve orada, güneşte, ölümsüz bir kadeh,
Kaynaştığı yerde yaşam güçlerinin. –
Afacan bir çocuk için, ruhu sıradan bir flüt gibi
Ezgiler saçan mutlu kişi için;
Olağanüstü güllerle dolu havayı
Baygın bir bakışla seyreden
Vücudu güzel kokulu kadın için;
Toprak, çiçeklerin renk cümbüşüyle baygın düşmüş İris, –
Gençleştiren ve arındıran sel
Kaldırıyor bu dost kadehi.
Ve yaşamın devingenliği için, çiçekli ovalar için! –
Ve benim için, kendi esenliğimi
Yakınlarım uğruna kurban ettiğimden!
Hayatın o muazzam ve acılı boyunduruğuyla
Ağırlaşmış olan başımın üzerinden.
Sarkıyor toprak melankolikçe:
Binbir teşekkür ediyor, eğiyorum boynumu usulca
Ve dudaklarım sımsıkı kapalı, can veriyorum.

GÜZELLİK SUSUZLUĞU

Yalnızım. Ve şiir geliyor, dostum,
Tedirgin dişi güvercinin çağrısına
Kanat çırparak gelen kaygılı bir eş gibi.
Nasıl fırtınada yüksek dağlardan
Akarsa aşağılara doğru kar
Kayalara, derbentlere, vadilere –
Kaygılarla dolu yüreğime şimdi
Bir aşk balsamı yayılıyor
Ve kutsal bir güzellik susuzluğu.
Tıpkı sonsuz gökyüzünde yıldızların
Güzel bir kokuyla kuşatırcasına
Kanlı ve karanlık yeryüzüne
Yumuşak aydınlığını akıtması gibi
Ve çiçekler derin sessizlikte
Böyle doldururlar tembel bir kokuyla tarlayı.

Verin bana ne kadar yüce ve yetkin olan şey varsa
Bir desen Michelangelo'dan ve kabzesini
Cellini'nin işlediği hançeri,
Fildişinden daha güzel olan.
Verin bana o kutlu kafatasını
İçinde Hamlet'in düşüncelerini barındıran.
Ve isyancı Magripli'nin öfkesini: –
O Hintli dilberi verin bana
Eski Chitchen'in duvarlarını ıslatan ırmağın
Saydam sularının kıyısındaki
Gümrah bir muz ağacının gölgesi
Ve kendi saçlarının altında
İnce, kaygan ve yaldızlı vücudunu kurulayan.

Ah, verin bana mavi göğümü benim;
Saf, dile sığmaz, dingin
Ve sonsuz ruhunu
Çağlar boyunca Louvre Müzesi'nde
Köpükten bir çiçek gibi
Milo Venüsü'nü koruyan o mermerin.

BÜYÜK KENTİN SEVGİSİ

Demirci ocağı ve hız – işte zamanımız!
Ses, ışığın hızıyla gidiyor.
Yıldırım, batıyor uzun bir çivide
Dipsiz okyanusta bir gemi gibi.
Ve insanoğlu hafif bir araçta
Kesiyor havayı kanatlanmışçasına.
Aşk, gizemden de yücelikten de yoksun
Daha doğar doğmaz ölüyor usançtan.
Kent – bu bir kafestir
Öldürülmüş güvercinler ve aç gözlü avcılar deposu;
Ve eğer parçalansa vücut, yarılsa insan göğüsleri
Yürek değil, buruşuk, kurumuş bir kara erik çıkacak oradan.

Burada, yolda yürürken alınıp verilir sevgi
Sokaklarda, tozunda otellerin ve bulvarların;
Bir günden fazla yaşamaz burada çiçekler.
Nerede o alçakgönüllü, kırılgan güzellik?
Nerede o bakire, bir tanımadığa uzatmaktansa
Hazırdır ölüme uzatmaya elini?
Nerede o canlı yürek, göğüsten fırlayıp çıkmak isteyen?
Nerede kadına hizmet etmekten duyulan zevk?
Nerede ürkeklikteki o sevinç? Ve o kutlu an
Yaklaşıp da kapısının eşiğine sevgilinin
Çocuk gibi ağlayıverirsin mutluluktan; –
Nerede o bakış, bir genç kızın yüzündeki
Allığı yakıcı bir aleve dönüştüren, –
Zırva tüm bunlar! Kimin zamanı var
Şövalye olmaya! Varsın süs olsun
Altın bir vazo ya da bir tablo gibi
Beyefendinin salonundaki dilber

Ve susayan uzatıversin elini,
Ve gidersin susuzluğunu, eline geçen ilk kadehten
Ve sonra fırlatıp atsın yere, çamurlara, kaygısızca,
Dibine kadar boşaltılmış kadehi.
Ve bu zevk erbabı yürüyüp gitsin sonra
Başında mersin dallarından bir çelenk
Ve yiğit göğsünde görünmez kan lekeleriyle.

Beden beden değil artık, vücuttan koparılmış pis bir parça
Mezardan ve paçavradan.
Ve o güzel yemişi anımsatmıyor artık ruhlar da
Anne dalda, usulcana, kokulu bir özsuyla dolarak kabaran.
Vaktinden önce koparılıp satışa sunulan
Yemişlere benziyorlar. Çünkü kurumuş dudaklar
zamanıdır bu
Uykusuz geceler, olmamış yaşamlar zamanı
Ve olgunlaşmadan biçilen...
Mutluyuz... Mutlu muyuz gerçekten?

Kent beni ürkütüyor! Burada her yerde
Kadehler ya boş, ya gereğinden çok dolu;
Ve korkuyorum. Biliyorum çünkü, onlardaki
Şarap zehirlidir, vücuduma ve damarlarıma
Akacaktır kinci bir iblis gibi.
Benim susadığım içkiyse, onu
Unuttuk içmeyi çoktan. Az mı acı çektim,
Bağımı gizleyen çitleri
Kıramam artık yeniden, Varsın zavallı tadımcılar soyu
Tatsınlar o kadehlerden, ıstırapsız ve korkusuz,
Zambak özsularını, aç yudumlarla.
Tatsınlar! Dürüstüm ben ve korkuyorum!

GÖKLERDE ERİYİP GİTMEK İSTERDİM

Göklerde eriyip gitmek isterdim,
Yaşamın ışıklı ve dingin olduğu,
Sürekli ve huzur veren bir esriklikte,
Beyaz bulutlarda gezintilerin mutluluk verdiği –
Dante'nin yıldızlar arasında yaşadığı yerlerde.
Biliyorum, çünkü gördüm gözlerimle
Işıklı bir günde tarlalarda bir çiçeğin
Nasıl açıverdiğini goncasını –
Ruh da öyle açar işte,
Tıpkı böyle olur bu, yemin ederim –
Ansızın gelen bir şafak gibi
Ya da baharın, ilk uyanışıyla
Çiçeklerle donatması gibi leylak ağacını...
Fakat ne yazık! Başladım anlatmaya
Ve beklerken şiiri, izliyordum ki
Yüce kartal imgelerinin
İnişini çevremdeki toprağa;
Ürkütüp kaçırdı öteye insan sesleri
O altın kanatlı soylu kuşları.
Ve yitip gittiler... Bakın
Kan nasıl da fışkırdı yaramdan.
Bugün benim için dünyanın simgesi
Kırılmış kanatlardır... Savatlanmaya
Altın teslim olur, ruh değil –
Acı içindeyim, ruhum henüz diri
Dar bir mağarada sıkıştırılmış bir geyik gibi –
Ve ağlıyorum, ve gözyaşlarıyla
intikam alıyorum kendimden

"NASIL DOĞUYORSA ÇÖLDE PALMİYELER"

Nasıl doğuyorsa çölde palmiyeler
Nasıl bitiyorsa tuzlu denizlerin kıyısında gül,
İşte öyle acılarımdan çıkıyor şiirlerim,
Gürültülü, tutkulu, kokulu.
Nasıl, denizlerin, yeşil dalgaların üstünde,
Yelkeni yırtılmış, direği kırılmış, yamacı
Yırtıcı suya açılmış,
Rüzgârlarla öfkeli savaşının ardından,
Gururlu gemi sürdürüyorsa yolculuğunu.

Dehşet! Dehşet! Dünyada ve denizde
Yalnızca gıcırtılar, taşkın öfkeler, sisler ve gözyaşları var;
Ve koparılmış tepeler boşlukta dönüyorlar;
Ovalar ve göller taşkın ırmaklar olmuş
Denizlere dökülüyorlar.
Kalabalık bir denizci halk
Rahatça doldurur her uçurumu.

Gökyüzünde yıldızlar sönüyor;
Dönen, gölgede sarsılan rüzgârlar
Kaçıyor, açılıyor ve birbirlerine çarparak,
Çatırtıyla yuvarlanarak,
Dağların çukurlarına düşüyorlar; bulutlarda
Yıldızlar çıldırmışlar, alev saçıyorlar birbirlerine.

Ve sonra, gülüyor güneş; toprakta ve denizde
Rahat bir düğün aydınlığı parıldıyor.
Ah! Bu zorlu fırtına bolluk getirsin, arıtsın!
Mavi gökyüzünden, dev tüllere sarınmış iniyorlar
Dizginsiz rüzgârların parçalanmış paltoları
Yüce fırtınada hırpalanmış.
Ve iyileştikten çok sonra da
Hâlâ kırmızı kalır her yaranın dudakları.
Ve şimdi onu bir beşik yumuşaklığıyla sallayan dalgalarla
Bir çocuk gibi eğlenmeye, oynaşmaya koyulur gemi.

Okay Gönensin

II

"TUMTURAKLI VE SÜSLÜ ŞİİRE KARŞI"

Tumturaklı ve süslü şiire karşı
Doğal şiir. Şurada bir sel
Burada bir kuru taş. Orada bir altın kuş,
Zümrütle kuşatılmış latin çiçeği gibi
Yeşil dallar arasında ışıldayan. –
Burada tırtılın pis kokulu, yapışkan izi,
Bataklık gazlarının kabarcıkları gibi gözler,
İğrenç bir karın, kaygan ve gergin.
Ağacın üstünde, çok yukarlarda
Bir yıldız, tek başına, güvenle parlamakta.
Ve onun altında kızgın alevler
Toprağı kasıp kavuran.
Alevler, alevler, gölgelerle savaşta.
Alevler, delikleri gözler gibi açık,
Ve dilleri kollar gibi kalkık,
Erkeksi bir erk, keskin bir uç,
Bir kılıcın ucu sanki: Yaşamın kılıcı,
Yangından yangına dünyayı fetheden.
Bögürsün, güçlensin ateş
Ve fışkırsın dölyatağından,
Ele geçirecektir dünyayı sonunda.
İnsan ateşti önce, kanat olmadan,
Ve o, zafer geçitindeyken
Alçaklar, hainler, kalleşler, yenikler,
Yılanlar gibi, köpekler gibi,
Timsahlar gibi, çift çeneli,
Şuradan, buradan, ona sığınak olan ağaçtan,
Onu taşıyan topraktan, su içtiği pınardan,
Ve hatta ekmeğini dövdüğü örsten,

Havlarlar ve saldırırlar.
Toz ve balçık atarlar gözlerine,
Ve her şey, onu körleştirecek, durduracak olan.
Fakat insan, bir vuruşuyla kanatlarının
Süpürür dünyayı ve yükselir alev alev tutuşmuş uzaya,
Ve insan gibi ölür, erinç ve mutluluk dolu güneş gibi.
İşte böyle olmalıdır soylu şiir
Hayat nasılsa öyle: fino ve yıldız,
Kenarları alevlerle dişlenmiş bir in,
Bir çam ağacı, güzel kokulu dallarındaki yuvada
Kuşların cıvıldadığı, ay ışığı altında.

İKİ YURT

İki yurdum var benim: Küba ve gece.
İkisi de bir sayılır aslında. Yiterken
Güneşin görkemi, Küba
Üzgün bir dul gibidir
Uzun örtüleri içinde, suskun, elinde karanfil
Bilirim ne olduğunu elinde ürperen
Bu kanlı karanfilin! Bomboş
Göğüs kafesim, bomboş, paramparça
İçinde yüreğimin çırpındığı. Vaktidir
Ölüme gitmenin. Uygundur gece
Elvedalara. Işık engeller bizi.
Sözler de. Evren
İnsandan daha ustadır konuşmada.
Bayrak gibi
Kavgaya çağıran bir bayrak gibi
Işıldıyor kızıl alevi mumun, açıyorum
Pencereleri. Daralıyor yüreğim
Küba, dul Küba, göğü karartan
Bir bulut gibi sessizce geçiyor
Koparark yapraklarını karanfilin...

A.Behramoğlu-Aysel Özakın

III

KANATLI KUPA

Kanatlı bir kupa. Benden önce
Gören var mı? Dün gördüm onu.
Yavaş yavaş yükseliyordu görkemle
Kutsal yağı döken biriydi sanki;
O güzelim ağzını kıstırdım ağzıma
Dudaklarımda bir bayram sevinci: –
Bir tek damla bile düşürmedim,
Bir tek, öpüşlerindeki derde devadan!

Uzun, siyah saçlarıyla başın.
– Anımsıyor musun? – Okşardım elimle
Cömert dudakların beni
Bırakmasın diye. – Senden geçtiğim öpüşler kadar
Hafif beyazlıkta olurdu ortalık;
Kucakladığım bütün hayatımdı sanki
Seni kollarıma aldığım zaman.
Patırtılı dünya, kıskanç ve barbar
Savaşlarıyla görünmez olurdu gözüme!
Bir kupa yükseliyordu yukarıya
Ve ben, görünmez kollara yaslanıp arkasından
O güzelim ağzına yapışaraktan
Yükseliyordum mavi uzaya! –

Ey aşk, ey uçsuz bucaksız, kusursuz sanatçı!
Demirci raylar, tekerler çıkarır demirden;
Kakmacı işler gümüşü, altını
Bir çiçek çıkarır, bir kadın, kartal yahut melek;
Sen bir başına, yalnız sen bilirsin
Bir tek öpüşte toplamayı kâinatı!

Erdal Alova

RUHUMUN AĞACI

Duyumsuyorum nasıl uçup geldiğini bana,
Bir kuş gibi, parlak gökte,
Uçup geliyorsun, yuva yapmak için göğsümde.
Ruhum çiçekleniyor, ve gergin dalları
Titriyorlar taptaze bıyıkları gibi bir ergenin
Sevgilisini ilk kez kucaklayan:
Yapraklar titreşiyor, onlar sanki
Genç ecenin gerdek odası üstünde
Kıskanç, ateşli ve büyücü odalıklardır.
Görüyorsun, yüreğim nasıl da gepgeniş
Ve senindir o! Onda her şey kederdendir,
Ve yer vardır içinde
Bu dünyada acı çeken, ağlayan herkese!
Yüreğimi arındırıyorum solmuş yapraklardan,
Kurumuş dallardan, tozdan,
Titriyorum her yaprağın, her dalın üzerinde,
Çiçekleri kurtlardan arındırıyorum
Çürümüş taç yapraklarından, ve ağacın çevresindeki otları
Arındırıyorum çöplerden...
Ve senin uçup gelme vaktinde, ey bembeyaz kuş,
Zincirliyorum yüreğimi!

ŞİİR

Hakikat da hükümdarlık asası ister. Becerir şiirim
Sarayların salonlarında, kortejlerinde görkemli prenseslerin
Parıltılar ve güzel kokularla dolu o yerlerde
Sevdalı bir beyefendi gibi iç çekerek yürümeyi, fiyakayla
Ve şerbet servisi yapmayı hanımefendilere;
Kısa kılıçla da tanışıktır o, sivri burunlu iskarpinlerle de,
Mor cepkenden haberi vardır
İyi soğutulmuş şaraptan ve aşk oyunlarından.
Fakat benim özgür şiirimin saygısı
Gerçek aşktaki suskunluğadır
Ve vahşi, sonsuz, gür, tropikal ormana:
Kimi kanaryadan hoşlanır çünkü, kimi dişi kartaldan!

"ŞİİR KUTSALDIR..."

Şiir kutsaldır ve hiç kimse
Onu hiç kimseden alamaz.
O kendindedir senin, eğer zavallı bir tutsak kadın
Sürüklenerek, gözyaşları içinde götürülürse
Süslesin, giydirsin diye bir hanımefendiyi,
Tutkusuz ve solgun köle
Tarayacaktır uyuşuk ellerle
Saçlarını hanımefendinin,
Başına yüksek bir kule
Oturtacak ve görkemli, sevimsiz bir pasta gibi
Oraya yerleştirecektir örgüleri,
Ya da yüksek, soylu alnını hanımefendinin
Kapatacaktır komik lülelerle;
Toplayacaktır can sıkıntısıyla
Basit, bezeksiz bir yumakta o saçları,
Kuğu boynu çıplaklaştırarak;
Yüreği ise kızıl bir kuş gibi
Uçup gidecektir kırık kanatlarla
Uzak bir diyara, göğsüne sevgilisinin,
Bir kuş yavrusu nasıl
Kışın, soğuktan titreyerek ararsa yuvasını.
Ey Adil Tanrı, zalimleri cezalandır
Uzak yürekleri, mutsuz vücutları
Zorla ayıran birbirinden.

BASİT ŞİİRLER'DEN (VERSOS SENCILLOS, 1891)

Meksika'da Manuel Merkado'ya
Uruguay'da Enriko Estrasulas'a

Dostlarım bu şiirlerin yüreğimden nasıl kopup geldiğini biliyorlar. Bu, tasayla dolu o kış, İspanyol-Amerikan halklarının temsilcilerinin, kimilerinin bilgisizlikten, ötekilerin fanatik bir inançtan, üçüncülerin korkudan, diğerlerinin ise nezaketten, Washington'da, müthiş kartalın kanatları altında toplandıkları sırada oldu. (.....) Doktor dağlara gönderdi beni. Irmaklar koşuyor, bulutlar kaşlarını çatıyor, ben şiirler yazıyordum. Onlarda kimi kez denizin uğultusu ve kana bulanmış kalenin kayalarına karanlık gecede çarparak parçalanan dalgaların sesleri, kimi kez çiçeklerden yiyecek derleyen bir arının vızıltısı vardır.

Büyük korkular ya da büyük umutlardan, özgürlüğe sarsılmaz bir sevgi ya da güzelliğe hastalıklı bir tutkudan doğan; kumların, bulanık suların ve köklerin arasında altın duruluğuyla akan bir ırmağa, ya da şıpırdayan ve kıvılcım saçan ergimiş demire, ya da toprak altından fışkıran kaynar su kaynaklarına benzeyen, öfkeli karmaşık ve karışık "Özgür Şiirler"im değil de, neden sanki kolayca yazılıvermiş bu saf yürekli dizeler yayımlanıyor? Ya, öylesine bir öfkeyle dolu oldukları için günışığına çıkmamaları daha iyi olan "Küba Şiirleri"m? Ve neden yetersizliklerimi öylesine saklayıp da temizyüreklilik ve boyun eğmezliğin yazınsal kanıtlarını veriyorum? Ve neden, bu orman çiçeklerini sunarken, bugün şiirimin yönü konusunda bir şey söylemiyor; neden bir uyumu, bile isteye yinelediğimi, ya da belirli bir düzende kullandığımı, onları neden göze ve kulağa seslenecek biçimde birleştirdiğimi ya da taşkın bir düşünce, ritm ve süslemeye gereksinim duymadığımda tümüyle ihmal ettiğimi, bütün bunları, neden açıklamıyorum? Bu şiirlerin yayımlanışlarının nedeni, şiir ve dostlukla dolu bir gece bazı iyi ruhların onları algılayışlarındaki heyecan ve sevginin artık bu şiirlerin ortak serveti olmasıdır. Ve bu nedenle yalınlığı seviyor ve içten bir duygunun açık, basit bir biçimde dile getirilmesi gerektiğine inanıyorum.

New York, 1891

I

Ben içtenlikli bir kimseyim
Palmiyelerin yetiştiği ülkeden
İstemem ölüp gideyim
Şiirlerimi söyleyemeden

Her yerden geliyorum ve duygu gibi
Gitmekteyim her yere
Sanatlar arasında sanatım ben
Tepeler arasında bir tepe

Bilirim adını yabanotlarının
Ve nice ender çiçeğin
Sessizce katlanılan acılara
Öldüren yaralara yabancı değilim

Yağmur gibi geçti üstümden
Karanlıkta geceleyin
Duru bir aydınlığın ışınları
Ve Tanrısal güzelliğin

Gördüm güzel kadınlardan
Parlak kanatlar çıktığını
Çamurlardan ve tozlardan
Kelebeklerin havalandığını

Bir adam gördüm, yaşamaktaydı
Göğsüne saplanmış hançerle
Fakat adını canına kastedenin
Fısıldamadı bir kez bile

İki kez gördüm, iz bırakmaksızın
Ruhun yitip gittiğini
Biri öldüğünde yoksul babam
Biri, sen bırakıp gittiğinde beni

Ömrümde bir kez titredim
Bir bahçe kapısının önünde
İğnesini batırdığında
Bir arı, minicik kızımın yüzüne

Bir kez çok büyük sevinç duydum
Bu bir zafer sevinci olabilirdi ancak
İdam hükmümü bildirdiğinde
Zindancım ağlayarak

Suyun ve toprağın üzerinden
Bir soluk geçiyor, işitiyorum
Hayır, bir soluk değil bu
Uyanmakta olan oğlum

Derler ki parlak taşlarda
Saflığı aramak gerekir
Dostluğu aşka yeğleyişim
Bu nedenledir

Gördüm yaralı bir kartalın
Hızla yükseldiğini mavi göklere
Ve kendi ağusuyla sürüngenin
Geberdiğini kendi ininde

Bilirim, gücü tükenip de
Sustuğunda evren rengi solarak
Doğar derin sessizlikte
Bir kaynak şırıldayarak

Coşkudan ve korkudan
Buz kesmiş, fakat cesur bir elle
Dokundum sönmüş bir yıldıza
Evimin kapısı önünde

İçimde yıldan yıla
Çoğalan bir dert var, beni kemiren,
Halkın oğlu köle doğuyor
Ve köle ölüyor tek söz etmeden

Her şey güzel ve sürekli
Müzik ve akıl var her şeyde;
Ve her şey kömürdü ilkin,
Pırlanta gibi, ışık olmadan önce

Bilirim, saygıyla gömer
Acı çekmiş bir ahmağı kalabalıklar;
Ve olgun mezarlık yemişlerinden
Dünyada daha tatlı ne var

Susuyorum ve dinliyorum ve ırak olsun
Benden, şairlik ünvanı:
Asıyorum yaralı bir ağaca
Doktora diplomamı.

II

Eski Mısır'ı ve Yunan'ı bilirim
Nijerya'yı, İran'ı;
Fakat yeğlerim dağ vadilerinde
Sabah rüzgârıyla buluşmayı.

Pek çok öykü bilirim
İnsan soyları ve didişmeleri üstüne;
Fakat uğultusu arı kovanının
Daha hoştur, yaz enginliğinde.

Ezbere bilirim türküsünü
Rüzgârda inildeyen meşeliğin:
Çünkü, inanın bana, rüzgâr
En harikasıdır mucizelerin.

Bilirim yaralı alageyiği
Kuytuda can verirken inini sayıklayan –
V öyküsünü yorgun yüreğin
Ölümü hınçsız, kedersiz karşılayan.

III

Nefret ediyorum yalancı kentten
Sonsuz darlığı ve gürültüsüyle;
Severim dağlara yükselmeyi
Kulak vermeyi defnelerin ezgisine.

Yazgısıyla kardeş olmak isterim
Dünyanın yoksullarının;
Yüreğime daha yakındır
Bir dağ ırmağı, enginliğinden okyanusların.

Altına gereksinim duymuyorum,
Onu zenginlere sunsunlar;
Güneşin ışınları var benim için,
Ormanların serinliği var.

Ergimiş altın aksın şıpırtıyla,
Parlasın, ışık saçsın ateşte;
Benim için beyaz bir güvercin
Süzülüyor ormanın üzerinde.

Sütunlar arıyor İspanyol piskopos
Tapınağının mihrabına,
Mihrap, canlı kavak ağaçlarıdır
Benim dağdan tapınağımda.

Halıları çayır çimenden
Duvarları ince ağaç gövdelerinden,
Ve akar altın ışıklar
Mavi kubbelerinden.

Hatta bir de keşiş var,
Sessizce dua eden;
Gece olunca
Binip arabasına giden.

Tekerlekler çam kozalağıdır,
İki mavi kuş, atları;
Rüzgârın dansı delişmendir,
Ve hışırdar kayın ağaçları.

Kayadan yatağımda
Dalmıştım uykuya:
Dokundu altın bir arı
Dudaklarıma hafif kanadıyla.

Yapraklar alev gibi parıldıyor
Pembe aydınlığında günün,
Sanki dünyalar filizleniyor
Üstünde göğsümün.

Çobanın kavalı erkenden
Söylüyor türküsünü yandaki dağda,
Ve güneş çıkarak dumanlar içinden
Yükseliyor ufukta.

Söyleyin kör ve yaşlı
İspanyol piskoposa,
Uğrasın bir kerecik
Dağdan tapınağıma!

V

Kabaran bir dalga gördüğünde sen
Şiirimi görüyorsun demektir
Yükselir göğe, fakat bazen
O hafif ve uykulu bir yelpazedir

Öyle bir hançerdir ki şiirim
Çiçeklenir elde kabzesi
Şiirim bir çağlayandır
Suyu berrak, kristal gibi

O fışkıran bir yeşilliktir
Pırıl pırıl; ve alev kızıllığında.
Şiirim yaralı bir geyiktir
Bir sığınak arayan ormanda

Şiirim kardeştir cesarete
Yalın, içten ve özlüdür
O, kendisinden kılıç yapılan
Çelikle aynı örste döğülmüştür.

VII

Kalbimde bir saray gizlidir
Aragon diyarının anısına:
Parlar o ülke tertemiz bir ruhla,
Gözüpektir o ve serttir.

Bir aptal nedenini sorarsa
Şöyle olurdu yanıtım:
Orada arkadaşlar tanıdım,
Aşk orada çıktı karşıma.

Orada, verimli vadilerde
İnsanlar vererek canlarını
Onurlarını savunuyorlardı
Gururlu, kartal enginliklerde.

Kral sıktığında canlarını
Ya da bunalıp zulmünden genel valinin
Yolunu tutarlardı meşeliğin
Elde silah, omuzda yamçı!

Ebro'nun kıvrılarak yılan gibi
Aktığı çamurlu, sarı topraklar;
Düzgün, mavi Pilar,
Lanuza'nın, Padilla'nın gölgeleri.

Cesurları yürekten severim,
Tahtını yerle bir eden despotun;
İster oğulları olsunlar Aragon'un,
İster benim hemşerilerim.

Mahmur uykusu loş avluların,
Basamakları süsleyen kitabeler,
Sessiz sahınlarıyla katedraller,
Aragon, ne kadar cana yakındın!

Müslüman ya da İspanyol kenti –
Fark'etmez, kutsaldır yüreğimde yerin;
Orada bir zamanlar gençliğim
Açmıştı ürkek bir çiçek gibi.

VIII

Ölü bir dostum var
Arada bir beni ziyaret eden;
Gelir ve bir türkü tutturur
Ağırdan, kederliden:

"Sürüklüyor beni yüreğim
O, yabanıl bir kuş gibidir:
Bir kanadı altın sarısı,
Öteki kapkara zifir.

Çılgın olmalı bu yürek,
Tutturmuş, aynı şeyi söyler:
Diyor ki aşk iki renklidir,
Aşk değil tüm ötekiler.

Fakat sevdiği o yüreğin
Çılgınların en beteri:
Kanını akıttı onun,
Onunla alay etti.

Yoksun kalınca sevgili bakıştan
Bu yürek, denizin üzerinde
Yapayalnız bir yelkenli gibi
Yüzüyor gecede, rastgele!..."

İnliyor dostum, ağlıyor, yırtınıyor,
Okşuyorum kafatasını,
Ve uyutmaya çalışıyorum
Yüreği ölü olanı.

X

Gönül üzülüyor bir başına
Yiten günün ardından titreyerek:
bir İspanyol dansöz gelecek
Birazdan, balo salonuna.

İspanyol bayrağı vardı dışarda
İyi ki topladılar;
Eğer kaldırmasalar
Taş kesilirdim kapıda.

Dansöz göründü, ve şimdi
Geçiyor, solgun, gururlu...
İşittim Galicialı olduğunu,
Olamaz: O gökten indi!

Bir sombrero var başında,
Elinde kırmızı bir harmaniye tutuyor;
Bere giymiş bir şebboya benziyor,
Azıcık kaykılmış yana!

Kaşlar kımıldıyor, onlar sanki
Bir Magripli'nin oynak kaşları,
Ve onun dumanlı bakışları;
Fakat yüz, bembeyaz kesildi.

Işıklar kısıldı, başlayacak dansa,
Şal, püsküller, uzun eteği;
Kutsal bâkire bu, ta kendisi
Bir Endülüs raksında.

Yay gibi geriyor kolunu;
Alnı yukarıda, meydan okurcasına:
Şal geriliyor omuzunda
Ve ağır ağır birikiyor tutku.

Ve topuklar tıkırdıyor birden,
Yalan bir sokulganlık ve acımasızlığıyla dişiliğin;
Sanki tahta döşemesi sahnenin
Bir sehpa, erkek yüreklerinden.

Ve meydan okuyuş güçleniyor gitgide
Bakışlardaki ışık dalgasıyla;
Ve kırmızı püsküllü şal, bir alev dansıyla
Uçuyor, çırpınıyor üzerinde.

Ansızın bir sıçrayışla uzaklaşıyor,
Kıvrılıyor, gizleniyor ve dönüyor birden:
Sıyrılarak dantellerden ve ipek etekliğinden
Beyaz robunu gösteriyor.

Soluk soluğa sunuyor bedenini
Ve bir çağrıyla aralanıyor dudaklar,
Kışkırtıcı ve gül gibi tomur tomurlar,
Ve topuklar daha usul tıkırdıyor şimdi.

Topluyor şalını yorulmuşçasına,
Alev püsküller süpürüyor yerleri;
Gidiyor kapayarak gözlerini
Gidiyor bir iç çekiş gibi, uzaklara...

İspanyol, güzel dans etti gerçekten;
Ve iki renkli şalı sevdim:
Fakat dön artık köşene ey kalbim,
Ve gömül tasalarına yeniden.

XXIII

Aynı yalınlıkla ölmek isterim
Kırda bir çiçek gibi; sakin, gösterişsiz.
Mum yerine yıldızlar parlasın üstümde
Yeryüzü uzansın altımda sessiz.

Ben aydınlık ve özgürlük delisiyim
Varsın hainler gizlensinler soğuk bir taş altında
Dürüstçe yaşadım ben; karşılığında
Yüzüm doğan güneşe dönük öleceğim.

XXV

Bir küçük okullu gibi
Nedensiz, sevinçle dolduğumda,
Sarı kanarya gelir aklıma, –
Ve öylesine kara gözleri!

İsterim ki, kalbim durduğunda,
Gurbette, ama özgür olarak,
Bir demet çiçek ve bir bayrak
Konulsun mezarıma!

XXVI

Yaşarken ölüme teslim olarak,
Ancak dün anladım ki,
Yatıştırır her kederi
İyilik ve aşk.

Varsın, bir kuyuda gibi, karanlık
Gizlesin bütün izleri
İyilik yap, içini
Yıkayacaktır kurtarıcı aydınlık.

XXX

Bulutların kapanık perdesini
Ansızın erguvan renkli bir ışık parçaladı:
Esir gemisi, sintinesinden
Zenci tutsakları kıyıya boşalttı.

Eğiyordu ağaçları haşin bir rüzgâr
Yazgının acımasız eliyle:
Şafakta, köleler dizisi
Gidiyordu yabancı ülkeye.

Orada, tepeleme dolu barakalarda
Onları karanlık, keder ve korku bekliyordu:
Bir anne köle ağlıyordu
Kollarında bebeği.

Çölde gibi kırmızı bir güneş,
Denizin üzerinde yükseldiğinde:
Bir ağaçta, sıska ve morarmış,
Dik başlı bir köle sallandı ilmekte.

Bir gün bir oğlan, şişmiş cesedi
Gördü ve yemin etti acıyla,
Kurbanın ayakları dibinde
Cinayeti kanıyla yıkayacağına!

XXXIV

Istıraplar! Kim cüret edebilir
Istırap çektiğimi söylemeye?
Işıktan, ateşten, zaferden sonra
Gelecek sıram acı çekmeye.

Biliyorum, denizden daha derindir
Acılar, ve yüzyıllardır bizi boğmakta:
Bu, insanın köleliğidir,
Yok daha korkuncu dünyada!

Dağlar vardır ve yüceliklerini
Tanımak gerekir önce;
Kalbim! Orada anlayacağız:
Bizi kim ödüllendirdi ölümle!

XXXVII

İşte göğsüm, ey kadın, vur!
Sen onu esirgeyemezdin:
İsterdim daha geniş olsun
Bu göğüs, ve yaram daha derin!

Çünkü bilirim ki bu göğsün
Tuhaf bir özelliği var:
Yara ne kadar açık, derinse ne denli
Güzelleşir türkülerim o kadar.

XXXVIII

Zalimden mi? Söz et zalimden
Söyle her şeyi, fazlasını da!
Haykır tüm hırsıyla köle göğsünün,
Yargıla onu, ayıpla.

Adaletsizlikten mi? Söz et adaletsizlikten,
Anlat, onun nasıl sinsice
Yaklaştığını karanlıkta;
Söyle, içinden gelen neyse.

Kadından mı? Açtığı yaradan
Can veriyor olsan bile;
Kemlikle söz edip ondan
Kendini lekeleme!

XL

Parıldayan bir büyük melek
Çiziyor dostum tuvaline,
Durmaksızın dua eden
Mavi yüksekliklerde.

Ülkemin iki meleği
Görünsün isterdim o tuvalde;
İki kanlı karanfil
Sunan bana, ürkekçe.

XLI

Bana onurlar ve övgüler
Sunulduğunda sabah gelen mektupla,
Ne Roza geldi aklıma ne Blanka
Ne de büyük nimetler.

Belki de yeri değilken hiç
Babamı düşündüm ve sonsuz gecesini:
Babamı, çilekeş emekçiyi,
Babamı, o yoksul askeri.

Sabah sabah gösterişli bir zarfta
Bana o mektubu getirdiklerinde,
Ne Roza'yı düşündüm ne Blanka'yı,
O çıplak mezarı düşündüm sadece.

XLIV

Başı darda Leopar'ın
Gizleniyor kayalıklarda:
Ben daha iyi korunabilirim,
Çünkü bir dostum var şu dünyada.

Bir baş yastığı var geyşanın,
Oyuncak güzelliğinde bir Japon biblosunun,
Minyatür gibi minicik ve esnek;
Yine de yerini tutamaz bir dostun.

Soyu var sopu var kont hazretlerinin,
Ve güneş ısıtır yoksulları da,
Kuş yavrusunun kanatları var,
Benimse bir dostum, Meksika'da.

Bay başkana gelince
Malı mülkü var ve hazinesi,
Bahçede fıskiyesi, avluda uşakları;
Fakat bir dostun yerini tutamaz hiç biri.

XLV

Mermer dehlizler gördüm düşümde
Orada, sessizlikte, ayakta uyuyorlardı
Kahramanların mermer yontuları;
Ruhumu bir meşale gibi yaktım
Geceleyin konuştum onlarla;
Geceleyin geçiyordum taştan diziler boyunca;
Öpüyordum taştan elleri
Kımıldıyordu taştan dudaklar
Taştan sakallar titriyordu
Açılıyordu taştan gözler
Akıyordu taştan gözyaşları
Ve sıkıyordu taştan eller
Kabzelerini taştan hançerlerin.

Geceleyin konuştum onlarla!
Geceleyin geçiyordum taştan diziler boyunca
Ve boğuk bir hıçkırıkla kucakladım
Mermer yontusunu kahramanın:
"De bana ey taştan önder
İşittin mi içiyor evlatların
Zehirli yabancı kadehlerden
Şarap değil kendi kanlarını!
Unutmuşlar kendi dillerini
Efendinin dilince konuşuyorlar;
Ve tadıyorlar acı ekmeğini onursuzluğun
Oturarak kanlı masanın ardında!
Ve harcıyorlar gereksiz bir gevezelikle
Son güçlerini. De bana, sen ey
Uyuyan önder, ak mermer!
Yoksa kurudu mu neslin?!"

Fakat kucakladığım kahraman
Bir vuruşuyla mızrağının
Yere devirdi beni: Ve ümüğüme basarak
Çullandı üstüme, ve kalktı sağ eli
Güneş gibi parıldayarak: Ve müthiş bir uğultuyla
Ses verdi taşlar! Ve silaha
Yöneldi eller: Ve savaşa
Atıldı mermer kahramanlar!

XLVI

Akıt kalbim kederini
Kimsenin görmeyeceği bir yere,
Gururlu ol, sıkıntı vermesin
Istırapların hiç kimseye.

Seviyorum seni, dost şiirim,
Çünkü acılar sıktığında ruhu,
Yorgunluk ezdiğinde ağırlığıyla,
Seninle bölüşüyoruz onu.

Bir sevgili gibi, sevdalı göğsünde
Avutur, yatıştırırsın beni,
Acılarını ölmüş bir aşkın,
Yaralarımı, kederlerimi.

Nefretle bozulmadan, tertemiz
Yeryüzünden geçeyim diye,
Sadık bir dost gibi yanımda oldun,
Solgun ve sert, sürüklendin benimle.

Yaşamın böylece yöneliyor
Duru ve dingin gökyüzüne,
Acılarımı sen yükleniyorsun
O kutsal özverinle.

Çünkü zalim bir alışkanlığım var:
Boşaltarak sana kendimi
Koparmak seni doğal yumuşaklığından,
Bozmak mutlu düzenini.

Yaşarken çünkü bu acı yazgıyı
Ezgi inleyecektir bazen,
Bazen arslan gibi kükreyecektir
Ağrıyı alt edemeden.

Acaba gözden çıkarmalı mıyım
Etkilenip kötü öğütlerden;
Bir dostu, her zaman birlikte olmuş,
Hiçbir zaman ayrılmamış benden?

İşittim ölüleri yargılayan
Bir Tanrı'dan söz edildiğini:
Şiirim, ya birlikte mahkûm etsinler,
Ya birlikte aklasınlar bizi!

SÜRGÜN ÇİÇEKLERİ'NDEN
(FLORES DEL DESTIERRO, 1933)

Burada size sunduğum şeyler, – ne yazık! – bitmiş, tamamlanmış yaratılar değil; hiç de Attikalı olmayan sokak kalabalıkları arasında, trenlerin dinmek bilmez gümbürtüsünde ya da sürgünün güler yüzlü sığınağı olan muhasebe bürosunun günlük ıvır zıvırında yitip gitmesinler diye, sırf bu nedenle, uçarken yakalanmış imge belirtileridir.

Neden yayımlıyorum onları, bilmiyorum. Yayımlanmadan kalabilecekleri düşüncesi çocukça bir korkuyla kuşatıyor beni. Yaratılarıma değer vermiyorum; fakat acılı ve isyancı, karanlık ve öfkeli bu şiirlerin üzerine titriyor, onları seviyorum.

Tek özgür saatlerim olan uyku saatlerimden çalarak başka bir şeyler yazabilirdim, fakat belki de sözsel anlatım bana eylemin hizmetçisi gibi göründüğünden ve başka bir şeyler yapma olanağı varken gücünü sadece sözcüklere harcamayı erkeğe yaraşır bulmadığımdan, hiçbir şey yazmıyor ve tasarlamıyorum.

Her gün şakaklarımda çarpan ve vücut bulabilecekleri biçimlerin arayışında gözlerimin önünde durmaksızın uçuşup yiten imgelerden bunun gibi bir kitap daha toparlayabilirdim; fakat Davud'un toprağı çınıldamaya zorlayan arpıyla değil, pullukla toprak sürmeye koşulur öküz ve pulluk lir değildir. Ve imgeler, acıyla ve öfkeyle yitip gidiyorlar, duman gibi dağılıyorlar; ve ben, görevini yerine getirmemiş ya da kendisini ziyaret eden lütufkâr bir dilbere gerekli saygıyı göstermemiş bir insan gibi tasa ve keder içinde kalıyor, ve bir başıma, hiç kimsenin beni göremeyeceği bir zamanda gözyaşsız ağlıyorum. Bu şiir kitabı böyle acılardan doğdu ve haklılıkları da onlardadır.

Belki de bu kitaptan, avutucu-ölüme doğru beyaz bir kartal havalanacak, bütün yaşamdan havalanması gerektiği gibi.

Bu şiirlerin alışılmadık bir ritmde yazıldığını ve bu nedenle çok kişiye kaba görüneceklerini biliyorum ve belki kabadırlar gerçekten de. Fakat acaba sanatçı, ruhun şiiri dudaklara gönderirken düşünceyi cisimlendirdiği doğal ve kutsal

biçimi salt kendi keyfince bozmakta haklı mıdır? Bazı şiirler herhangi bir cisimde biçimlenebilir, bazı başkalarıysa, hayır. Her ruhsal duruma, yeni bir ölçü. Aşk, parlak ve çınıltılı şiirler doğurur. Bilmiyorum neden, fakat ruhun son haddine kadar dolu olduğu, bu çiçeklenme, kendinden geçme, tatlı tasa ve kudretli güç döneminde, belleğime, parlak bir gökyüzü altında, tertemiz kumsalların yakınında, dalgasız bir denizde yüzen süslü ve beyaz yelkenliler gelir. Acıdan ise, öfke onları sıyırıp çektiğinde, kından çıkan kılıç gibi çıkar şiirler; muazzam büyüklükte bir geminin yaralı bordalarına çarpan yüksek ve bulanık sırtlı kara dalgalar gibi.

Şiirler, tıpkı dalgalar gibi yükselip alçalırlar; bir homurtuyla parçalanıp yayılıverirler, kâh kafeste yabanıl canavarlar gibi ağır ağır, kâh gemi omurgasının kestiği sular gibi taşkın ve trajik bir düzensizlikte devinirler. Ve şiirlerden, sanki acılı bir ruhun siyahlar giyinmiş ve yaralarını gizleyerek, karanlık boşlukta hızla yukarılara doğru yükseldiği görülür. Ne gariptir, siyah giysileri açılır ve bir gül dalı düşer!

Sürgün çiçekleri!

ACILI PAZAR

Göklerin mavisi çan sesi güneş
Beni üzüyor; ve gözlerimi
Yakan bir acı, onu avutmaya gelen
Şiiri de sakatlıyor ve azgın başıboş
– Ah, deniz, köpüklerinin üstünden senin –
Uçup gidiyor
Göçmen bir martı gibi Küba'ya

Bir dost yaklaşıyor benimle
Çene çalmaya, oysa bende
Sadece izi var kendimin, bir deniz kabuğunda
Nasıl bir tuz zerresi olarak kalmışsa izi denizin
İşte öyle
Bir kabuğum ben kırık, boş.
İnsanlara
Bakıyorum uzaktan, yabancı bir dünyanın
Görüntüleri; çevremde
Küstah hırgürü çarşının, darmadağın
Barakalar. Herhangi bir solucan
Daha mutludur benden, hiç değilse
Bir bataklığı var gebereceği; dinliyorum
Atların nal seslerini tekerlekleri
Geçiriyorum
Ellerimi vücudumdan; hiçbir hayat belirtisi
Yok. Öldüm ben. O uğursuz gemi
Kaldırdığında demirini
O demir
Kopardığında beni Küba'dan...

SELAMLARIM ŞİİRİ

Güzel bir kadını selamlayan
Şövalye gibi ben de
Selamlarım şiiri kalemimle.
Ve tıpkı bir dövüşe girer gibi
– Çalışma öncesinde –
Delici bir mızrağa
Dönüşür kalem.
Tutku küheylanı gemlenmiştir
Pelerin omuzlarda
Ve ben, vahşi hayvan eğitmeni
Solgun bir yüzle
Selamlarım şiiri.
Ve hemen ardından
Kudurgan boğa, boynuzlarıyla
Delsin diye karnımı
Bir matador gibi
Girerim arenaya;
Ve dünya, bu yüce gösteriyle esinlenmiş
Banarken beyaz ekmeği kırmızı şaraba
Ve kanı çekilmiş, soğuyan vücudumla
Uzaklaşırken ben
Yeni doğanların tutuşur bakışları...
Ve denizler kumsallara
Yeni kumlar bırakırken,
Yeni kanatlar çıkarken
Yumurtalar kuytu yuvalarda,
Kaplan eniklerinin keskinleşirken
Köpek dişleri ve meyva yüklü ağaçlarda

Belirirken narin yapraklar
Tıpkı doğa gibi şiirim de
Gelişecektir; ve onun ardı sıra ben.
Kim ki bu güzel dünyadan
Bir yakınmayla söz eder sadece
O kör ya da ödlektir...

TOPRAK ÇATIRDIYOR

Toprak çatırdıyor, kentin yıkıntılarında
Koşuşuyor halk, dehşet yendi düşmanlığı:
Köle ve efendi aynı korkuyla kucaklaştı,
Bir anda yükseldi göklere ellerin ormanı
Yakarıyor herkes aynı dualarla.

Sarsılıp sallandı zafer sütunları,
Korinthos kapısı bir anda kapaklandı yere,
Ateş ve duman püskürtüyor toprağın bağrı,
Ölümcül dehşet ve feryatlar arasında
Alevden diller dans ediyor kulelerde.

Kim gönderdi bu böğüren çığı?
Kim yıkıp karıştırdı, kurulanı yüzlerce yılda?
Kim hayvana döndürdü insanı
Kıyıları fokurdayan bataklığa çevirerek
Yüzyılları dağıtacak bir avuç kum gibi?

Sarsılıyor, kıvranıyor, yarılıyor toprak,
Bin kez daha devingen okyanus sularından,
Bozuyor yüzleri ölüm öncesindeki dehşet;
Zıplıyor, fırlıyor ne kalmışsa yıkılmayan
Hırıldayarak, böğürerek, can çekişerek.

Çatılar uçuyor yapraklar gibi,
Kent viraneye dönüyor gitgide,
Topraktan kızıl bir alev püskürüyor,
Öyle bir acıyla hıçkırıyor ki anneler
Kuruyor sütler göğüslerinde!

Gelin fırlayıp düşüyor yatağından yere!
Güvey, kaldırırken ölüyü yerden
Mırıldanıyor, tek sözcük söyleyemeden,
Kıpkızıl bir uçurum açılıyor önlerinde
Yitiyorlar bir anda gözden.

Yönetim çöktü: Kapadı elleriyle yüzünü
Genel valisi kudretli hükümdarın;
Papaz gözyaşları içinde
Göğe dualar gönderiyor ve tapınağında tanrının
İkonalar dans ediyor minberin çevresinde.

Ve halkın, dumanlı yarı aydınlıkta
Görülüyor nasıl yakardığı yaşamak için;
Çökmüşler üstüne dizlerinin
Yarı canlı, yarı ölü, çocuklar gibi ağlayarak
Sarılarak kiliselerden kopmuş haçlara.

Herkes yaşamak istiyor, fakat bu insan selinde
Biri var, korkmayan ölümden.
Bir sürgün, yapayalnız biri gurbet elde!
Yalvarıyor, yıkılsın diye üstüne o direşken kuleler,
Yıkılsın ve silsinler diye onu yeryüzünden!

Madre mía.

Hoy, 25 de Marzo, en vísperas de mi largo viaje estoy preocupado en Vd. - Vd se duele, en la cólera de mi amor, del sacrificio de mi vida. Yo pregunté aún desde Vd. con una vida que ama el sacrificio? Explíqueme, no puedo. El deber de un hombre está allí donde es más útil. Pero conmigo va siempre, en mi creciente y necesaria agonía, el recuerdo de mi madre.

Abrace á mis hermanas, y á sus compañeros. Ojalá pueda algún día verlos. Vale á mi acreedor, con

KİTAPLARA GİRMEMİŞ ŞİİRLER'DEN

10 EKİM

Hayalim gerçekleşti... Ayaklandı halkım,
Ülkemin halkı, sevgili Kübalılar!
Üç yüz yıl çile çektiler, kanatasıya sıkarak dişlerini
Üç yüz yıl zorbalığın kara baskısına katlandılar.
Eskambrya kayalarından, gür sularına kadar
Yaşlı Kanto'nun, her yerde fırtınanın uğultusu;
Ve baskıcı zalim, kuşatılarak çepeçevre
Sararıyor ve titriyor ateşi altında toplarımızın.
O gömdü bugünkü savaş alanlarında
Küstah cesaretini, başarılarını geçmiş yılların...
Ve benim yüce halkım kurtularak prangalardan
Yürüyor özgürlük ve zafer yolunda,
Gerçekleşti düşlerim, daha güzel bir şey yok bundan!

İKİ PRENS

I

Saray yasta bu akşam.
Kral hıçkırıyor tahtında,
Ve karanlık bir köşede kraliçe
Gizliyor derin acısını.
Senyörler üzüntüde,
Ağlıyor onlar da, başları öne eğik.
Atlar, arabalar kara koşumlarda.
Atlar hiçbir şey yemediler
Canları yiyecek istemedi.
Tümüyle yapraksız kaldı
Saray kapısındaki büyük defne.
Başlarında defne dallarından ağır çelenklerle
Yürüyor topluluk cenaze töreninde.
– Prens öldü, kralın oğlu!
– Kral, vah! oğulsuz kaldı!

II

Kavakların altındaki kulübede
Çoban, şafağı beklemede;
Karısı inanamıyor
Güneşin doğacağına yine.
Koyunlar, başları inik
Yığılmışlar avlu kapısının önünde,
Çoban, derin ve geniş
Bir tabutu mıhlamada.
Köpek kederli. Ve bir ağıt
Yükseliyor kulübeden:
"Kuşlar! Götürün beni oraya!
Onun ruhunun uçtuğu yerlere!
Aklımı yitireceğim yoksa..."
Çoban aldı kazmasını, başı öne eğik,
Ve küreğini, sildi gözyaşını,
Ve derin bir çukur kazdı
Ve bir çiçek fırlattı çukura!
– Çobanın oğlu yok artık, vah!
– Vah! Öldü oğlu çobanın!

MELİTİNA ASPEYTİNA'YA

Melitina, bacım, daha büyüleyici
Ne olabilir tüm dünyada;
Sabahın inanılmaz aydınlanışından
Şafakta, Küba ormanında?

İlkin, uyuyan bir incidir o,
Uyanınca titreşmeye başlar,
Parıldar bir demirci ocağı gibi,
Altın gibi ışıldar.

Ve sevinçli gökyüzünde
Yüzer alevli pırıltılar dizisi;
Ve güneş, yaprakları kımıldatarak
Parlar, muazzam bir pırlanta gibi.

Fakat az sonra susar doğa
Ve görür ki korku içinde
Evliliğe varıyor bu iş,
Aşk sona ermede.

O zaman göğün altında
Yükselerek solgun topraktan
Bir savaş türküsü çınlar
Uzak bir dağda bir borudan...

Kübam! O bir ormandır
Kederli bir peçeyle örtülü,
Fakat görüyor artık uzakta
Şafağın söktüğünü.

Melitina'm, senin temiz
Senin çınıltılı, uçan sesin,
Gölgeli Küba ormanında
Borusudur o tanyerinin...

JOSÉ MARTI'NİN KISA YAŞAMÖYKÜSÜ

1853 28 Ocak'ta Havana'da doğdu. Babası topçu çavuşuydu.

1868 Doğu Küba'da İspanyol sömürgeciliğine karşı on yıl sürecek ayaklanma başladı. Marti yurtseverlerin yanında yer aldı. Tutuklandı ve altı ay kürek cezasına çarptırıldı. İlk şiirlerini yine bu yıl yayımlamaya başladı.

1869 Okul dergisinde Jose Marti'nin manzum oyunu "Abdala" yayımlandı. *La patria libre* (Özgür Yurt) gazetesini kurdu.

1871 İspanya'ya sürgüne gönderildi. Burada hukuk, felsefe, filoloji öğrenimi gördü. *Küba'da Siyasal Zindanlar* adlı broşürünü yayımladı.

1874 Saragosa Üniversitesi'ni bitirdi. Siyasal denemelerini yayımladı. Meksika'da gazetecilik yaptı. Bir süre Guatemala ve Fransa'da yaşadı.

1878 Küba'ya döndü.

1879 Siyasal faaliyetlerinden ötürü yeniden İspanya'ya sürüldü. Fransa'ya, daha sonra New York'a gitti.

1880 Küba'da kölelik kaldırıldı.

1881 Venezuala'ya giderek, burada *Revista Venezolana* adlı

dergiyi çıkarmaya başladı. Ama siyasal baskılar yüzünden aynı yıl New York'a dönmek zorunda kaldı.

1882 Karısı, oğulları Jose'yi alarak Küba'ya döndü. Bu olay Marti'de büyük sarsıntı yarattı. Gazeteci, yazar, çevirmen, muhasebeci olarak çalıştığı New York'ta sürekli olarak yaşamaya başladı. Bu kentte yazmaya başladığı *Özgür Şiirler* ancak ölümünden sonra, 1913'de yayımlanabildi.

1891 Tüm devrimci çevrelerce Küba devriminin önderi kabul edilen Marti için sayısız yolculuklar, konferanslar, toplantılarla geçen bir yıl oldu.

1892 Küba Devrimci Partisi'nin kuruluşunda yer aldı. Başkan olarak anılmak istemedi ve aynı yetkilere sahip olarak *delegado* (temsilci) seçildi.

1895 General Maximo Gomez ve öbür Kübalı yurtseverle birlikte 31 Ocak'ta silahlı bir ayaklanmayı başlatmak üzere Küba'ya yola çıktı. 11 Nisan'da Küba'ya vardı. 19 Mayıs'ta Oriente ilinin Dos Rios düzlüklerinde bir çarpışma sırasında öldürüldü. New York'taki bürosunda bıraktığı yapıtları ölümünden sonraki yıllarda yirmi yedi cilt olarak yayımlandı.

ŞİİR ADLARI DİZİNİ

Acılı Pazar **95**
Akademik **45**
Alacalı Tüy Sorguçlar **36**

Benim Sâkim **40**
Benim Şövalyem **35**
Büyük Kentin Sevgisi **49**

Devsel Kadeh **46**

Göklerde Eriyip Gitmek İsterdim **51**
Güzel Kokulu Eller **34**
Güzellik Susuzluğu **47**

İki Prens **103**
İki Yurt **56**

Kanatlı Kupa **57**
Küçük Prens **30**

Melitina Aspeytina'ya **105**

Omuzumda **39**
10 Ekim **102**

Ruhumun Ağacı **58**
Ruhumun Oğlu **37**

Selamlarım Şiiri **96**

Şiir **59**

Toprak Çatırdıyor **98**

Uyanık Düş **33**

İLK DİZE DİZİNİ

Açık gözle düş görüyorum **33**
Akıt kalbim kederini **88**
Aynı yalınlıkla ölmek isterim **76**

Bana onurlar ve övgüler **84**
Başı darda Leopar'ın **85**
Ben içtenlikli bir kimseyim **64**
Bilirim zarif elleri **34**
Bir küçük okullu gibi **77**
Bulutların kapanık perdesini **79**

Demirci ocağı ve hız – işte zamanımız **49**
Duyumsuyorum nasıl uçup geldiğini bana **58**

Eski Mısır'ı ve Yunan'ı bilirim **67**
Ey ruhumun oğlu **37**

Gel şöyle atım; kolan vurayım sana **45**
Göklerde eriyip gitmek isterdim **51**
Göklerin mavisi çan sesi güneş **95**
Gönül üzülüyor bir başına **74**
Güneş doğuyor ve ben göğe bakıyorum **46**
Güzel bir kadını selamlayan **96**

Hakikat da hükümdarlık asası ister. Becerir şiirim **59**
Hayalim gerçekleşti... Ayaklandı halkım **102**

Istıraplar! Kim cüret edebilir **80**

İki yurdum var benim: Küba ve Gece **56**
İşte göğsüm, ey kadın vur **81**

Kabaran bir dalga gördüğünde sen **70**
Kadehte nasıl **36**
Kalbimde bir saray gizlidir **71**
Kanatlı bir kupa. Benden önce **57**
Küçük prens için **30**

Malitina, bacım, daha büyüleyici **105**
Mermer dehlizler gördüm düşümde **86**

Nasıl doğuyorsa çölde palmiyeler **52**
Nefret ediyorum yalancı kentten **68**

O, omuzumda oturuyor benim **39**

Ölü bir dostum var **73**

Parıldayan bir büyük melek **83**

Sabahları oğlum **35**
Saray yasta bu akşam **103**

Şarap, arkadaş **40**
Şiir kutsaldır ve hiç kimse **60**

Toprak çatırdıyor. Kentin yıkıntılarında **98**
Tumturaklı ve süslü bir şiire karşı **54**

Yalnızım. Ve şiir geliyor, dostum **47**
Yaşarken ölüme teslim olarak **78**

Zalimden mi? Söz et zalimden **82**

KISA BİBLİYOGRAFYA

José Marti, *Obras Completas en 27 tomes* (Bütün Eserleri 27 cilt), Editorial Nacional de Cuba, La Habana, 1964.

Juan Ramon Jimenez, *Espanoles de Tres Mundos* (Üçüncü Dünyada İspanyolca), Antologia Critica de J.M., Editorial Cultura, Mexico, D.F. 1960.

Ezequiel Martinez Estrada, *Marti, révolucionario* (Marti, Devrimci), Casa de las Américas, La Habana, 1967.

André Iduarte, *Marti, escritor* (Marti, Yazar), Mexico, 1945.

Medardo Vitier, *Marti, estudio integral* (Marti, Kapsamlı İnceleme), Publicaciones del Centenario, La Habana, 1953.

Manuel Isidro Méndez, *José Marti, estudio critico-biografico* (José Marti, Eleştirel-Biyografik İnceleme), P. Fernandez y Cia. La Habana, 1941.

Gonzalo de Quesada y Miranda, *Marti, hombre* (Marti, İnsan). Seona y Cia, La Habana, 1940.

Manuel Pedro Gonzalez, *Fuentes para el estudio de Marti* (Marti İncelemesi İçin kaynak), Direccion de Cultura, La Habana, 1950.

Fermin Peraza, *Bibliografia Martiana* (Marti Bibliyografyası), Publicaciones del Centenario, La Habana, 1964.

José A. Portuondo, *La voluntad de estilo en José Marti,* En Antologia Critica de José Marti. Editorial Cultura, Mexico D.F., 1960.

Juan Marinello, *Marti, escritor americano* (Marti, Amerikalı Yazar), Imp. Nacional de Cuba, La Habana, 1962.

Rubén Dario, *José Marti, poeta* (José Marti, Şair) *La Nacion*, Buenos Aires, Nisan-Haziran, 1913.

Miguel de Unamuno, *Sobre el estilo de Marti* (Marti'nin Üslubu Üzerine), Antologia Critica de José Marti, editorial Cultura, Mexico D.F., 1960.

Gabriela Mistral, *Los Versos sencillos de José Marti* (Jose Marti'nin Basit Şiirler'i), Rev. Bimestra Cubana, 1938.

Max Enriquez Urena, *Marti, iniciador del Modernismo* (Marti, Modernismo'nun Öncüsü) *Antologia Crtica de José Marti,* Editorial Cultura, 1960.

Eugenio Florit, *Versos de Marti* (Marti'nin Şiirleri), Revista Hispanica Moderna, 1952.

Juan Carlos Chiano, *Marti Poeta* (Marti, Şair), Editorial Raigal, Buenos Aires, 1952.

Alfredo A. Roggiano, *Antologia Critica de José Marti* (José Marti'nin Eleştirel Antolojisi), Editorial Cultura México D.F., 1960.

José L. Chacon y Calvo, *La poesia de Marti y lo popular hispanico* (Marti'nin Şiiri ve İspanyol Halkı), Boletin de la Academia Cubana de la Lengua, La Habana, 1954.

Cintio Vitier, *Los "Versos Libres" de José Marti,* (José Marti'nin "Özgür Şiirler"i) *Antologia Critica de Jose Marti*, Editorial Cultura, México D.F., 1960.

Federico de Onis, *Antologia de la Poesia Espanola e Hispanoamericana* (İspanyol ve Latin Amerika Şiiri Antolojisi), Madrit, 1934.

Fina Garcia Marruz, *Diarios de José Marti* (José Marti'nin Günlükleri), Editorial Libro Cubano, 1956.

Guillermo Diaz Plaja, *Modernismo frente a 98* ('98 Karşısında Modernismo), Madrit, 1951.

Angel Augier, *Vida y pensamiento de Marti* (Marti'nin Yaşamı ve Düşüncesi), La Habana, 1942.

José J. Arrom, *Raiz Popular de los "Versos Sencillos"* ("Basit Şiirler"in Halk Kaynakları) Editorial Cultura, Mexico D.F., 1960.

Roberto Ibanez, *Imagen del mundo en los "Versos Sencillos"* ("Basit Şiirler"de Dünya İmgesi).

Ataol Behramoğlu 1942 yılında İstanbul'da doğdu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. 1972'de Moskova Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Rus Dili ve Sovyet edebiyatı üzerine incelemeler yaptı. Militan ve Sanat Emeği dergisinin kurucuları arasında yer aldı. İlk şiir kitabı Bir Ermeni General 1965 yılında yayımlandı. Öbür şiir kitapları arasında Bir Gün Mutlaka (1970), Yolculuk, Özlem ve Kavga Şiirleri (1974), Mustafa Suphi Destanı (1979), Eski Nisan (1987), Sevgilimsin (1993) yer alır. Ataol Behramoğlu José Marti'nin yanı sıra Puşkin'in düzyazı yapıtlarını ve M. Lermontov'un şiirlerini Türkçeye çevirdi. 1981 yılında Asya-Afrika Yazarlar Birliği Lotus Edebiyat Ödülü'nü kazandı.

KAVRAM YERYÜZÜ ŞAİRLERİ,
çağımızın en seçkin şairlerini, yapıtları ve yaşamlarıyla kapsamlı biçimde tanıtmayı ve dizi tamamlandığında vazgeçilmez bir kaynak olmayı amaçlıyor.
En seçkin çevirmenler tarafından hazırlanan her kitapta, şairlerin bütün şiirlerinden yapılmış bir seçme, incelemeler, notlar, yaşamöyküsü ve şiir adları/ ilk dize dizini yer alıyor.

KAVRAM YERYÜZÜ ŞAİRLERİ'nin yayımlanmış diğer kitapları:

LORCA/Erdal Alova
DESNOS/Eray Canberk
NEZVAL/Turgay Fişekçi
RILKE/Ahmet Cemal
RİTSOS/Cevat Çapan
BACHMANN/Ahmet Cemal
KAVAFİS/Erdal Alova-Barış Pirhasan
WILLIAMS/Güven Turan
BONNEFOY/Ahmet Soysal
REVERDY/Halil Gökhan
GATSOS/Herkül Millas
TRAKL/Ahmet Cemal
DARIO/Adnan Özer
PAVESE/Kemal Atakay
H.D./Güven Turan
QUASIMODO/Egemen Berköz
CELAN/Ahmet Cemal

Dizi Editörü: Erdal Alova

